649 τ/2

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΣ

ΥΨΗΛΗΣ ΠΥΛΗΣ

ΑΡΤΙΩΣ ΑΠΟΣΤΑΛΕΝΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

Ἐν Μηνὶ Νοεμβρίῳ 1868.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.
ΤΥΠΟΙΣ « ΒΥΖΑΝΤΙΔΟΣ. » [Ὁδὸς Γιουξὲκ-Καλδιρὶμ, ἀριθ. 44.

666

5497.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΣ

ΥΨΗΛΗΣ ΠΥΛΗΣ

ΑΡΤΙΩΣ ΑΠΟΣΤΑΛΕΝΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

Ἐν Μηνὶ Νοεμβρίῳ 1868.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

Προσλαλιὰ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τὴν περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος συγκροτηθεῖσαν τῇ 15 Νοεμβρίου 1868.

ΩΦΕΙΛΟΝ μὲν, Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ υἱοὶ ἐν Πνεύματι περισπούδαστοι, μηδὲ εἶναι ὅλως τὰ σκάνδαλα καὶ αἱ ἐκ τούτων ἔριδες καὶ διχοστασίαι ἐν τῇ ἐκλεκτῇ τοῦ Χριστοῦ ποίμνῃ, τῇ ὀρθοδόξῳ καὶ ἀμωμήτῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ, μηδὲ κατεξανίστασθαι ἀλλήλων τὰ μέλη Χριστοῦ, ἀδελφοὺς κατὰ ἀδελφῶν, καὶ τέκνα κατὰ πατέρων, ποιμαινομένους, λέγομεν, κατὰ ποιμαινόντων· ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν, οὕτως εἶναι τοὺς πάντας ἓν, ἓν λέγοντας καὶ τὸ αὐτὸ φρονοῦντας, καὶ τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης διώκοντας μεθ' ὁμονοίας καὶ ἀγάπης ἀνυποκρίτου. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ἀνένδεκτόν ἐστι διά τε τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ τὰς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοσμοκράτορος παντοδαπὰς ἐπηρείας τε καὶ ἐπιβουλὰς, χρέος χρεῶν ἁπάντων ἱερώτατον ἐπίκειται τοῖς τὴν ἐπι-

μέλειαν τῶν ψυχῶν ἐμπεπιστευμένοις, μὴ διδοῦσιν ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς βλεφάροις αὐτῶν νυσταγμὸν, πᾶσαν καταβάλλειν σπουδὴν καὶ πάντα κινεῖν λίθον, ὥστε τὰ σκάνδαλα, ὁπόσα ποτὲ καὶ ὁποῖα εἶεν, ὅ,τι θᾶττον ἐκ μέσου τῆς Ἐκκλησίας περιαιρεῖσθαι καὶ τὸ τῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας καλὸν ἢ ἐξασθενῆσαν ἀναῤῥώνυσθαι, ἢ ἀποιχόμενον ἀνακαλεῖσθαι.

Τοιοῦτον ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς σκάνδαλον ἐλεεινὸν καὶ πολλῶν δακρύων ἄξιον εἰσέφρησεν, ὡς ἅπαντες ἴστε, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς διοικήσεως τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Θρόνου, τὸ ἔντισι τῶν ἐν τῷ κλίματι τούτῳ ἐπαρχιῶν παρὰ τῷ ὀρθοδόξῳ Βουλγαρικῷ λαῷ ὅθεν ποθὲν ἐμφυσηθὲν καὶ ἐξεγερθὲν καὶ κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθεστώτων προαχθὲν πνεῦμα τῆς ἔριδος καὶ διχοστασίας, πολλὰ μὲν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ πράγματα παρασχὸν, οὐ μικρὰν δὲ καὶ τὴν ἐνόχλησιν τῇ σεβαστῇ Κυβερνήσει τοῦ πολυχρονίου ἡμῶν Ἄνακτος, μεγίστην δὲ καὶ οὐδ' ἂν εἴποι τις ἡλίκην βλάβην ταῖς ἀκεραιοτέραις συνειδήσεσι τοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκείναις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν διοικήσεως χριστεπωνύμου Βουλγαρικοῦ λαοῦ.

Ὅθεν μὲν οὖν τὸ κακὸν ἐξ ἀρχῆς κεκίνηται, καὶ τίνα τὰ ἀληθῆ αἴτια, καὶ τίς ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς, πολλὰ ζητήσαντες καὶ πολλὰ σκεψάμενοι, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἢ ὅτι ἐπήρεια καὶ τοῦτο τοῦ πολυμηχάνου τῆς ἡμετέρας σωτηρίας πολεμήτορος, δεινοῦ σπείρειν ἀεὶ τὰ ζιζάνια εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Κυρίου. Εὐλογητὸς δὲ ὁ Θεὸς, ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, καθ' ἧς ἀδίκως ἐξανίστανται, ἔχει μετὰ παῤῥησίας ἀπολογεῖσθαι πρός τε τὸν Κύριον καὶ Θεὸν αὐτῆς, καὶ πρὸς σύμπασαν τὴν καθολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ δὴ καὶ πρὸς τὰς ἐπερχομένας γεννεὰς, ὡς οὔτε αὐτὴ ἀπ' ἀρχῆς, ἑκοῦσα, παρέσχε τὰς ἀφορμὰς, οὔτε τῶν αἰτιάσεων, ἃς κατ' αὐτῆς ἐπάγουσιν, ἔνοχος οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐξελέγχεται, καὶ τὴν ταραχὴν ἄρτι ἀναφανεῖσαν οὐ περιεῖδεν, ἀλλὰ καὶ ἔκτοτε ἐπὶ τῶν Παναγιωτάτων προκατόχων ἡμῶν καὶ μέχρι τοῦ νῦν πᾶσαν ἔθετο σπουδὴν, πάσῃ δυνατῇ καὶ θεμιτῇ ἐχρήσατο οἰκονομίᾳ καὶ συγκαταβάσει πρὸς τὸ δυσωπῆσαι, εἰ δυνατὸν, τοὺς τραχυνομένους καὶ θεραπεῦσαι τὰς εἴτε πνευματικὰς ἀνάγκας εἴτε ἐθνικὰς αὐτῶν φιλοτιμίας. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, μετέθετο χάριν αὐτῶν Ἀρχιερεῖς, οἷς ἐμέμφοντο ὡς ὄθεν καταχρασταῖς καὶ διώκταις τῶν Βουλγάρων· συνήργησε παντὶ σθένει καὶ παντοίαις προτροπαῖς καὶ χρηματικαῖς εἰσφοραῖς εἰς ἀνέγερσιν Βουλγαρικοῦ ναοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν αὐτῇ τῇ συνοικίᾳ τοῦ Πατριαρχείου τούτου, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ καθίδρυσιν αὐτοὶ παρόντες καὶ οἱ τέσσαρες τῆς Ὀρθοδοξίας ἁγιώτατοι Πατριάρχαι μετὰ πάσης τῆς ἐνδημούσης Ἱερᾶς Συνόδου τὸν θεμέλιον λίθον ἡγίασαν καὶ ηὐλόγησαν. Ἀλλὰ καὶ ἐν Φιλιππουπόλει, ἔνθα τὸ τῆς ὀιχονοίας κακὸν ἐσφάδαζεν ἰταμώτερον, διέταξεν ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὅπως χάριν τῆς εἰρήνης ἐν δυσὶ τῶν ἱερῶν ἐκεῖσε ναῶν ἀναγινώσκηται ἡ ἀκολουθία σλαβωνιστὶ, ἀκόντων καὶ διαμαρτυρομένων τῶν Γραικῶν ἐνοριτῶν, τῶν ἀνέκαθεν νομίμων κατόχων αὐτῶν. Τελευταῖον, ἐν ἔτει 1861 Φεβρουαρίου λήγοντος, ἐπὶ τοῦ Παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κὺρ Ἰωακεὶμ, διὰ συνοδικῆς ἐγκυκλίου, ἐπικυρωθείσης καὶ διὰ Σουλτανικοῦ Φιρμανίου, διετύπωσεν ἐν πεντεκαίδεκα ἄρθροις πάσας τὰς ἀναγκαίας παραχωρήσεις. Καὶ ἀρχιερεῖς δὲ ἐν ταῖς Βουλγαρικαῖς ἐπαρχίαις, Βουλγάρους τὴν καταγωγὴν, τοὺς μὲν κατέστησεν ἤδη, τοὺς δὲ προὐτίθετο καταστῆσαι ἐν ταῖς κατὰ καιροὺς χηρευούσαις, τοῦθ' ὅπερ ἦν καὶ ἡ κυρία τοῦ Βουλγαρικοῦ κινήματος πρόφασις. Ἀλλὰ, καί περ ἐξαντλήσασα σχεδὸν ἤδη πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῇ, ὅσον ἱκανὸν ἦν τὴν τῶν Βουλγάρων ἐφελκύσασθαι εὐγνωμοσύνην, ἤνυσεν ὅμως οὐδὲν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας. Ἀλλὰ καὶ οὕτως οὐκ ἀπενάρκησεν, ἀλλ' ἐπιλαβομένη αὖθις καὶ τῶν κατὰ τὸ θέρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους διὰ τῆς Ὑψ. Πύλης διαβιβασθεισῶν αὐτῇ ὀκτὼ βουλγαρικῶν προτάσεων, συνεσκέψατο ὡρίμως ἐπ' αὐτῶν μετὰ καὶ ἄλλων ἐλλογίμων ὀρθοδόξων ἀνδρῶν, ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν, καὶ προέβη χάριν αὐτῶν εἰς ἑτέρας παραχωρήσεις μείζονας, ἃς ἐγκριθείσας ἐπὶ γενικῆς συνελεύσεως ἐπισήμως διεδήλωσε τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει πρὸς ἀπάντησιν. Καὶ πάλιν δὲ, οὐδὲ τῶν παραχωρήσεων τούτων φανεισῶν αὐτοῖς ἐπαρκῶν, ἀλλὰ νέων αὖθις Βουλγαρικῶν προτάσεων τῷ 1866 ἔτει κατὰ Ἀπρίλιον ἐμφανισθεισῶν, ἐκ νέου συνεκάλεσε τὴν συνέλευσιν, ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἐξελέξατο ἐξαμελῆ ἐπιτροπὴν, ὅπως διασκέψηται ἐπὶ τῶν νέων τούτων

προτάσεων, καὶ παρουσιάση σχεδιόν τι θεμιτῆς καὶ δικαίας λύσεως τοῦ λυπηροῦ τούτου σκανδάλου.

Ἐν τούτοις ὄντων τῶν πραγμάτων, τῆς δὲ διαληφθείσης ἐπιτροπῆς ἐγγιζούσης εἰς τὸ τέρμα τοῦ ἐπιβληθέντος αὐτῇ ἔργου, ὑπεκχωρεῖ μὲν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὁ Παναγιώτατος προκάτοχος ἡμῶν κὺρ Σωφρόνιος, ἀνακαλούμεθα δὲ, ἐλέει τοῦ κρείττονος, ἐπὶ τὴν περιωπὴν ταύτην Ἡμεῖς, οὐκ ἄνευ ἀθυμίας καὶ δειλίας τὴν πολυτάραχον ἀρχὴν ἀντὶ τῆς φίλης καὶ ἀπράγμονος καὶ τῇ ἡμετέρᾳ λοιπὸν ἡλικίᾳ ἁρμοζούσης ἡσυχίας ἀνταλλαξάμενοι. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτως ἔδοξε τῷ τὰ ἡμέτερα πανσόφως οἰκονομοῦντι Θεῷ, προθύμως ὑποδύντες καὶ δεύτερον τὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν μεγίστην τῆς Ἐκκλησίας διακονίαν, τὴν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ κρεῖττόν τε καὶ κανονικώτερον διαρρύθμισιν κύριον ἡμῶν σκοπὸν ὅλῃ τῇ ψυχῇ προτιθέμενοι, πρώτιστον ἑαυτοῖς ἐπεβάλομεν μέλημά τε καὶ σπούδασμα τὴν κανονικὴν καὶ ἑκατέρωθεν, ἔκ τε δηλονότι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ, εὐχάριστον λύσιν αὐτοῦ δὴ τούτου τοῦ Βουλγαρικοῦ λεγομένου ζητήματος.

Πολλὰ μὲν οὖν τὰ κατεπείγοντα ἡμᾶς ἦν πρὸς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς τοῦ ζητήματος τούτου λύσεως. Τὸ δὲ μέγιστον καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἀνιαρώτατον, ὅτι τὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀπειθείας καὶ ἀνταρσίας κακὸν, καθ' ἡμέραν μεταδιδόμενον καὶ ἐφαπλούμενον, καὶ τῷ χρόνῳ ἐνιζάνον καὶ παγιούμενον ταῖς ψυχαῖς, καὶ ταῖς νεωτέραις συνεκτρεφόμενον ἡλικίαις, κίνδυνον ἠπείλει λοιπὸν τοῦ ἀποβῆναι πάνδημον καὶ ἀνίατον νόσημα, ὄλεθρον ἐπάγον ψυχῶν καὶ ἀκρωτηριασμὸν ἐπώδυνον τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος.

Ἐν τούτοις ὄντες καὶ οὕτω διανοούμενοι, καὶ τὴν μεγάλην, ἣν ἀνελάβομεν, εὐθύνην περὶ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας ἐνώπιον Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν συναισθανόμενοι, καὶ τὸν ἄνωθεν φωτισμὸν μετὰ δακρύων ἐπικαλούμενοι, καὶ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν ἐξ ἀρχῆς καθ' ἑαυτοὺς σπουδαιότερον ἀναλαβόντες, ἐφ' ὅσον αἱ ἄλλαι πολλαὶ τῆς Πατριαρχείας ἐπέτρεπον μέριμναι, οὐδὲν τῶν περὶ ταύτης κατὰ καιροὺς προταθέντων σχεδίων παρείδομεν, πρὸς τὴν τοῦ ζητήματος τούτου λύσιν, ἵνα δὴ θᾶττον καὶ ῥᾷον τοῦ σκοποῦ ἐπιτύχοιμεν.

Πρῶτον μὲν οὖν, ἐπειδὴ πάντα τὰ ἕως τοῦ 1864 ἔτους ἀναφανέντα καὶ ἀνακριθέντα (ὅτε καὶ ἡ προμνησθεῖσα ἐπίσημος ἐγένετο τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ἀπάντησις) φθάντες ἤδη προανεγνώκειμεν, προήχθημεν λοιπὸν κατὰ χρονικὴν τάξιν εἰς τὸ διεξελθεῖν τὰ τῆς ἑξαμελοῦς Ἐπιτροπῆς πρακτικὰ, λίαν, ὡς ἡμῖν ἔδοξαν, φιλοπόνως καὶ μετὰ τῆς δεούσης ἀκριβείας τε καὶ κανονικῆς πολυμαθείας ἀνακρίνοντα καὶ δὴ καὶ ἀνασκευάζοντα τὰς τελευταίας Βουλγαρικὰς προτάσεις· ἰδίᾳ δὲ ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ πρὸς λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς, ὅπερ ἔδοξεν ἡμῖν πολλὰς καὶ ἀρίστας ἔχον τὰς διατάξεις, οὗ χάριν ἔπαινος καὶ εὐγνωμοσύνη αὐτῇ ἐποφείλεται. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὑπελάβομεν, ὅτι κινδυνεύσει ἀπορριφθῆναι ὁμοίως ὑπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν Βουλγάρων, ὥσπερ οὖν καὶ αἱ προηγηθεῖσαι παραχωρήσεις. Αἴτιον γὰρ, ἤ γοῦν πρόφασις, ὑπ' αὐτῶν προὐβάλλετο παράλογός τις πάντως καὶ ἄδικος δυσπιστία πρὸς τὴν πλειονοψηφίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ θρόνου· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπήτουν, ἀθέμιτον ὅλως καὶ καινοφανῆ ἀπαίτησιν, τὴν εἰς δύο διαφόρους ἐθνικότητας διχοτομίαν αὐτῆς, ἰσαρίθμους ἐχούσης ἐξ ἑκατέρας ἐθνότητος τοὺς Ἱεράρχας, παρεδρεύοντας εἰς τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς ἐθνικαῖς αὐτῶν ἰδιότησι καὶ ἀντιπροσωπεύοντας διάφορα καὶ ἀντίθετα τυχὸν ἐθνικὰ συμφέροντα. Τοὺς τοίνυν οὕτω τὰ θεῖα ἐξανθρωπίσαι σπουδάζοντας καὶ τὰς κοσμικὰς καὶ ἐθνικὰς θεωρίας ὑπεράνω θεῖναι τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πνευματικῶν φιλονεικοῦντας, εἰκὸς ἦν καὶ τὸ λυσιτελὲς τοῦτο τῆς ἐπιτροπῆς σχέδιον, ὡς ἀνεπαρκὲς ταῖς κοσμικαῖς αὐτῶν ἐπιθυμίαις, ἀπορρίψαι τε αὖθις καὶ ἀποσκυβαλίσαι. Τούτου δὲ γενομένου, πικρὰ μὲν καὶ αὖθις ἐγίνετ' ἂν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ παρὰ τῶν τέκνων αὐτῆς νέα περιφρόνησις καὶ σκληροκαρδία, φρικτὰ δὲ καὶ ἀπαίσια καὶ τὰ μετὰ τοῦτο ἐνδεχόμενα ἀτοπήματα.

Τοῦτον τοίνυν οὐκ ἀπεικότως, ἀδελφοὶ, φοβηθέντες τὸν φόβον, καὶ μήτε νύκτωρ μήτε μεθ' ἡμέραν ἀναπαυθῆναι δυνάμενοι, ἑτέραν ἐδοκιμάσαμεν τραπέσθαι ὁδὸν, ἐλπίζοντες ἀσφαλέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον καταντήσειν εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

Καὶ δὴ ἀναμελετήσαντες τὸ πνεῦμα τῶν τότε παρουσιασθεισῶν Βουλ-

γαρικῶν ἀπαιτήσεων, καὶ περιστείλαντες αὐτὸ ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν πατροπαραδότων ἐθίμων τῆς Ὀρθοδόξου Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἀντεξετάσαντες αὐτὸ πρός τε τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς θεσμοὺς καὶ κανόνας, καθ' οὓς τὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ῥυθμίζονται δίκαια, καὶ πρὸς τὰ ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων Σουλτάνων κεχορηγημένα τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ προνόμια, καὶ ἐξευρόντες λύσιν τινὰ συμβιβάζουσαν, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκει, τά τε ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ μετρίας παραμειώσεως, ταύτην ἐξεθέμεθα ἐν σχεδίῳ, βάσιν μὲν ἔχοντι τὴν ἀδιάσπαστον Ἐκκλησιαστικὴν ἑνότητα ἁπασῶν τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ Μητροπόλεων μετὰ τῆς Μεγάλης ταύτης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κατά τε τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας διάταξιν, ἐπιτρέποντι δὲ ὡς ἐκ Πατριαρχικῆς ἀναθέσεως καὶ ἐντολῆς τὴν ἄμεσον θρησκευτικὴν ἐποπτείαν καὶ οἰκονομίαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τῆς ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ Ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας τοῖς ἐκεῖ Ἀρχιερεῦσι, συνερχομένοις ἐν ἐπαρχιακῇ τινι συνόδῳ καὶ ἐπιζητοῦσιν ἑκάστοτε τὸ κῦρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καὶ συνάμα ἐξασφαλίζοντι τὰ πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ αὐτῶν συμφέροντα, καὶ διὰ ταῦτα παραδεκτῷ αὐτοῖς πιθανῶς ἐσομένῳ, ἐὰν μὴ μάτην ἄρα φιλονεικεῖν ἐθέλωσιν.

Τὸ σχέδιον τοῦτο, Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ περιπόθητα, ὑποβαλόντες τῇ ἐμβριθεῖ σκέψει καὶ μελέτῃ τριῶν Πανα-γιωτάτων καὶ Σεβασμιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐκ δὲ τῆς τούτων κοινῆς ἐμπειρίας καὶ συμφωνίας ἐπιῤῥωσθέντες ἐν ταῖς χρησταῖς ἡμῶν περὶ ἐπιτυχίας τοιούτου σχεδίου ἐλπίσιν, ἐθαῤῥήσαμεν καὶ τοῖς δυσὶ κορυφαίοις καὶ περινουστάτοις ὑπουργοῖς τοῦ Κράτους ἀνακοινώσασθαι ἰδιωτικώτερον, ὅπως κἀντεῦθεν βεβαιωθέντες περὶ τῆς δεούσης ὑποστηρίξεως αὐτοῦ, ὑποβάλωμεν αὐτὸ ἀκολούθως τῇ παραδοχῇ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐπιλέκτων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν ἐπὶ γενικῆς συνελεύσεως.

Ἐν ᾧ τοίνυν εὐέλπιδες καὶ ἐφησυχάζοντες ἀνεμένομεν τῶν Αὐτῶν Ὑψηλοτήτων τὴν ἔγκρισιν, ἐλάβομεν ἔναγχος ἀντὶ τούτου ὑψηλὸν Διάγγελμα παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, διαβιβάζον καὶ δύο σχέδια

πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος, ὅπως ἢ θάτερον τούτων ἀποδεξώμεθα, ἢ μέτρον ἕτερον ὑποδείξωμεν δυνάμενον συμβιβάσαι ἑκάτερα τὰ μέρη. Τὰ νέα ταῦτα σχέδια, συγκείμενα τὸ μὲν ἐξ ἑπτά, τὸ δὲ ἐξ ἐννέα ἄρθρων, ἐφάνησαν ἡμῖν πολὺ χείρονα πάντων τῶν μέχρι τοῦδε προταθέντων κατὰ τὸ ἀντικανονικόν, ἅτε ἄρδην ἀνατρέποντα τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἐγγράφως παραδεδομένα παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων Πατέρων, καὶ διὰ πάντων τῶν αἰώνων ἐν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ διακρατήσαντα. Ἀλλὰ καὶ ἐν Συνόδῳ κοινότερον συμμελετηθέντα, τοιαῦτα ἀληθῶς ἀπεδείχθησαν, οἷά εἰσιν· ὅλως δηλαδὴ ἐναντία τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν καὶ κανόνων. Ἔνθεν τοι ταῦτα μὲν ἀποχρώντως ἀνεσκευάσθησαν καθ' ἕκαστον ἄρθρον, αὐτοῖς δὴ τούτοις τοῖς ἀποστολικοῖς καὶ συνοδικοῖς κανόσι καὶ τῇ λοιπῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει ἐπιμελῶς παρεξετασθέντα· τῇ δὲ ἀνασκευῇ ἐπισυνῆπται καὶ ἡ προσήκουσα ἀναλυτικὴ ἀπάντησις πρὸς τὸ διαβιβάσαν καὶ συστῆσαν αὐτὰ ὑψηλὸν Ὑπουργικὸν Διάγγελμα.

Καὶ ἐπειδή, τούτων ἀνασκευασθέντων, ἀπαραίτητον ἐδόκει τὸ ὑποδεῖξαι, κατὰ τὴν ὑπουργικὴν καθυφήγησιν, ἄλλο μέτρον παραδεκτὸν ἀμφοτέρωθεν, ἡμεῖς ἐξ αὐτῶν ἤδη τῶν πραγμάτων πεπληροφορημένοι, ὅτι πάντα μονονοὺ τὰ πρὸς κανονικὴν ἐπίλυσιν τῆς προκειμένης ἐκκλησιαστικῆς διαφορᾶς συντελεστικὰ ἐξαντλήσαντες διὰ παντοίων θυσιῶν καὶ συγκαταβάσεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρις ἐσχάτων, ὅμως οὐδὲν τελεσφόρον ἠνύσαμεν, τελευταῖον ἀναγκαίως προήγμεθα εἰς τὸ συμπεραῖναι, ὅτι μόνος γνώμων ἀκριβὴς τοῦ ζητήματος ὑπάρχει Σύνοδος Ἁγία τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας, λύσουσα καθάπαξ καὶ ἀσφαλῶς τὸ προκείμενον.

Ταύτην οὖν τὴν ὑστάτην καὶ ἀναγκαίαν σκέψιν, ἣν ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου ἐποιησάμεθα, ἔτι δὲ καὶ τὴν προῤῥηθεῖσαν ἀνασκευὴν καὶ ἀπάντησιν εἰς τὰ παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης παραπεμφθέντα ἡμῖν ἔγγραφα φέροντες προθύμως καθυπεβάλομεν τῇ κρίσει πολυμελεστέρας Συνόδου, συγκροτηθείσης ἔκ τε τῶν ἐνδημούντων καὶ παρεπιδημούντων ἁγίων Ἀρχιερέων καί τινων τῶν τοῦ θρόνου ὁσιολογιωτάτων Ἀρχιμανδριτῶν καὶ Ἱεροδιδασκάλων. Καὶ ὑπ' αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς πληρεστέρας Συνόδου τήν τε σκέψιν καὶ τὰς ἀπαντήσεις, συμ-

φώνους τῇ καθεστώσῃ ἱερᾷ καὶ ἀρχαιοπαραδότῳ ἐκκλησιαστικῇ θεσμοθεσίᾳ ἀναγνωρισθείσας καὶ ὁμοφώνως ἐγκριθείσας καὶ κυρωθείσας, κοινοποιοῦμεν καὶ προβαλλόμεθ' αὐτὰς τελευταῖον καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἐν τῇ παρούσῃ ταύτῃ Γενικῇ συνελεύσει, ἣν ἐπὶ τούτῳ συνεκαλέσαμεν σήμερον, ὥστε τῇ κοινῇ ἁπάντων ὑμῶν εἰδήσει καὶ πληροφορίᾳ, ὡς γνησίων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, διαβιβάσαι αὐτὰς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Κυβέρνησιν.

Γενέσθω δὲ τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ ἵλεως ὁ ταύτης δομήτωρ καὶ ἀρχηγὸς, ἐπιδαψιλευόμενος ἡμῖν ἄνωθεν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, αἴρων μὲν καθάπαξ τὸ προκείμενον σκάνδαλον, ἐπιβραβεύων δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀδελφότητι τὴν πρὸς ἀλλήλους ὀφειλομένην ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν, καὶ καταισχύνων τὸν πειράζοντα ἡμᾶς πολεμήτορα εἰς δόξαν καὶ θρίαμβον τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως!

Τεσκερὲς (διάγγελμα) τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην μετὰ δύω σχεδίων λύσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος. (Μετάφρασις ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ).

Ἐπειδὴ τὸ Βουλγαρικὸν Ἔθνος ἀποχωρισθὲν πρὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐπιθυμεῖ νὰ διατελῇ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ Ἔθνους· καὶ ἐπειδὴ πρὸς ἐξέτασιν τῶν τῇ Ὑψ. Πύλῃ καθυποβληθεισῶν αἰτήσεων, ἂν καὶ συνεκροτήθησαν πολλαὶ Ἐπιτροπαὶ, καὶ κατεβλήθη πᾶσα σπουδὴ καὶ προσπάθεια πρὸς διαίτησιν τοῦ πράγματος μέ τινας τῶν Πατριαρχείων θυσίας, ὡς καί τινας ἐκ τῶν αἰτήσεων ἐκείνων, δὲν κατωρθώθη ὅμως ἵνα ὁμοφωνήσωσιν ἀμφότερα τὰ μέρη· καὶ ἐπειδὴ, καθόσον εἶναι ἀναγκαῖον ἡ διατήρησις τῶν δικαιωμάτων, ἀσυδοσιῶν καὶ προνομίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Πατριαρχείου, κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖται καὶ ἡ διατήρησις τῶν εἰς πᾶσαν τάξιν ὑπηκόων τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας ἐπιδαψιλευομένων ὑψηλῶν συγκαταβάσεων ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν· καὶ ἐπειδὴ ἡ κατάστασις αὕτη, εἰς ἣν εὑρίσκονται τὰ πράγματα ἀφ' ὅτου ἀνεφύη τὸ ζήτημα τοῦτο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακολουθῇ· διὰ ταῦτα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ εὑρεθῇ εἷς τρόπος διαιτήσεως, ὅστις νὰ μὴν ἤθελε προσβάλῃ τὰ δικαιώματα καὶ τοὺς θεμελιώδεις θρησκευτικοὺς Κανόνας, καὶ νὰ μεταβληθῇ οὕτως ἡ ἐκ τοῦ ζητήματος τούτου ὑφισταμένη ἤδη, ὡς εἴρηται, διχόνοια εἰς ἡσυχίαν, ἡ Ὑψ. Πύλη ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν δύο σχέδια, ἅτινα καὶ μελετηθέντα ἀκριβῶς καὶ

ἐμβριθῶς ἐν τῷ ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, στέλλονται ἐσωκλείστως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐπειδὴ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Ὑψ. Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἶναι ἡ συνδιάλλαξις, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ νὰ φθάσῃ εἰς μίαν δικαίαν ἀπόφασιν· καὶ ἐπειδὴ τὰ σχέδια ταῦτα δὲν ἀφορῶσι τὴν θρησκείαν (καθότι ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα ζητήματα, τὰ ἀφορῶντα καθαρῶς τὴν θρησκείαν, ἀπέχει πάντοτε τοῦ ἐκφέρειν γνώμην περὶ αὐτῶν), ἡ Ὑψ. Πύλη ἐπιθυμεῖ ἵνα μελετηθῶσι ταῦτα, λαμβανομένων συγχρόνως ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν καιρικῶν ἀναγκῶν, καὶ ὅσον οὔπω γίνῃ παραδεκτὸν ἓν τῶν δύω τούτων σχεδίων, ἢ εὑρεθῇ ἓν ἄλλο μέτρον παραδεκτὸν ἀμφοτέρωθεν, καὶ οὕτω δοθῇ ἓν τέρμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ὅπερ καὶ νὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

1285. Τζεμαζίλ-Ἀχὶρ 28 (1868. 8βρίου 3).

ΣΧΕΔΙΟΝ Α'.

1ον. Εἰς ὁποιονδήποτε μέρος τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἐπικρατείας ὑπάρχουσι κάτοικοι, Βούλγαροι μὲν τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, Ὀρθόδοξοι δὲ τὸ θρήσκευμα, οὗτοι θέλουσιν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν διὰ τὰς Ἐκκλησίας των καὶ διορίζειν ἱερεῖς, εἰδότας τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν.

2ον. Εἰς τὰς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἰσὶ τὸ πλεῖσον Βούλγαροι, οἱ Μητροπολῖται θέλουσιν εἶναι Βούλγαροι· εἰς ἐκείνας δὲ, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἰσὶν οἱ πλεῖστοι Γραικοὶ, θέλουσιν εἶναι καὶ οἱ Μητροπολῖται Γραικοί· ἐὰν οἱ κάτοικοι μιᾶς ἐπισκοπῆς, τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης θέλει εἶναι Βούλγαρος, εἰσὶν οἱ πλεῖστοι Γραικοὶ, θέλει εἶναι καὶ ὁ ἐπίσκοπος Γραικός· καὶ τἀνάπαλιν, ἐὰν οἱ κάτοικοι μιᾶς ἐπισκοπῆς, τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης εἶναι Γραικὸς, εἰσὶν οἱ πλεῖστοι Βούλγαροι, θέλει εἶναι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῆς Βούλγαρος· θέλουσι δὲ ὑπόκεισθαι, οἱ μὲν ἐν τῇ Βουλγαρικῇ Μητροπόλει Γραικοὶ Ἐπίσκοποι τῷ Βουλγάρῳ Μητροπολίτῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ Γραικικῇ Μητροπόλει Βούλγαροι Ἐπίσκοποι τῷ Γραικῷ Μητροπολίτῃ.

3ον. Πρὸς ἐποπτείαν τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῶν Βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν θέλει διαμένει ἐν Κωνσταντινουπόλει εἷς Μπάς-Μητροπολίτης, ἔχων παρ' ἑαυτῷ ἄθροισμα περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν πνευματικῶν.

ΣΧΕΔΙΟΝ Β'.

1ον. Εἰς ὁποιονδήποτε μέρος τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἐπικρατείας ὑπάρχουσι κάτοικοι, Βούλγαροι μὲν τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, Ὀρθόδοξοι δὲ τὸ θρήσκευμα, οὗτοι θέλουσιν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν διὰ τὰς Ἐκκλησίας των καὶ διορίζειν ἱερεῖς, εἰδότας τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν.

2ον. Οἱ Ὀρθόδοξοι Βούλγαροι θέλουσιν ἔχει εἰς ἕκαστον Βιλαγέτι, τὸ ὁποῖον θέλουσιν, ἀνὰ ἕνα Μητροπολίτην, εἰς ἕκαστον δὲ Σαντζάκιον ἀνὰ ἕνα Ἐπίσκοπον.

3ον. Πρὸς ἐποπτείαν τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τῶν Βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν θέλει διαμένει ἐν Κωνσταντινουπόλει εἷς Μπάς-Μητροπολίτης, ἔχων παρ' ἑαυτῷ ἄθροισμα διαχειριζόμενον τὰ πνευματικά.

4ον. Ἐπειδὴ αἱ τῷ Ῥωμαϊκῷ Πατριαρχείῳ προσηρτημέναι ἐπαρχίαι θέλουσι διαμείνει εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, οἱ δὲ πνευματικοὶ αὐτῶν ἀρχηγοὶ εἰς τὰς θέσεις των, ὡς καὶ πρότερον, οἱ Βούλγαροι Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι θέλουσι κατοικεῖ εἰς τὰ Βιλαγέτια καὶ Σαντζάκια ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἔχουσιν ἕδρας οἱ Γραικοὶ Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ θέλουσι τιτλοφορεῖσθαι μὲ τὸ ὄνομα Μητροπολίτης ἢ Ἐπίσκοπος τοῦ μέρους ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον θέλουσι κατοικεῖ.

5ον. Καθὼς οἱ τὴν καταγωγὴν Γραικοὶ κάτοικοι θέλουσιν ὑπόκεισθαι εἰς τοὺς Γραικοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς, οὕτω καὶ οἱ Βούλγαροι οἱ θέλοντες νὰ διαμείνωσιν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν πνευματικῶν Γραικῶν ἀρχηγῶν εἶναι ἐλεύθεροι· ἀλλὰ τὸ νὰ ἦναι ὡς ἐκ τούτου Βούλγαρος Ἐπίσκοπος εἰς ἓν Σαντζάκιον, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς αἰτήσεως τοῦ πλείσου μέρους τῶν κατοίκων Βουλγάρων.

4ον. Οἱ Βούλγαροι Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ πνευματικοῦ ἀθροίσματος, θέλουσι διορίζεσθαι μὲ ὑψηλὸν Βεράτιον.

6ον. Οἱ Βούλγαροι Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ πνευματικῆς Ἀθροίσματος, θέλουσι διορίζεσθαι μὲ ὑψηλὸν Βεράτιον.

5ον. Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀρχηγῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν, ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία θέλει μὲν εἶναι ἓν σῶμα κεχωρισμένον καὶ ἀνεξάρτητον· ἀλλ᾽ ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, θέλει ἔχει τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχὴν, ἤτοι εἰς τὴν Πατριαρχείαν Κωνσταντινουπόλεως, φέρουσαν τὸν ἐξαιρετικὸν τίτλον « Οἰκουμενικὸς », μνημονεύοντες, κατὰ τὰ καθεστῶτα, τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

7ον. Ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς ἀρχηγῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν. ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία θέλει μὲν εἶναι ἓν σῶμα κεχωρισμένον καὶ ἀνεξάρτητον· ἀλλ᾽ ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν, ἔτι δὲ καὶ εἰς λοιπὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, θέλει ἔχει τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Πατριαρχείαν Κωνσταντινουπόλεως, τὴν φέρουσαν τὸν τίτλον « Οἰκουμενικὸς », μνημονεύοντες, κατὰ τὰ εἰθισμένα, τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

6ον. Εἰς τὰς καθέδρας Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων θέλουσιν ἐνοικεῖ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤθελον εὑρεθῆ ἀρχηγοὶ ἐξ οἱουδήτινος ἔθνους· εἰς ὅσας δὲ ἐκκλησίας ἐκκλησιάζονται ἀποκλειστικῶς μέχρι τοῦδε οἱ Βούλγαροι, αὗται θέλουσι μείνει εἰς αὐτούς· εἰς ὅσας δὲ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Γραικῶν συνεκκλησιάζονται καὶ οἱ Βούλγαροι, αὗται θέλουσι μείνει εἰς τοὺς Γραικοὺς, οἱ δὲ Βούλγαροι θέλουσιν ἀνεγείρει νέας ἐκκλησίας.

8ον. Αἱ Γραικικαὶ καθέδραι Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων θέλουσι διαμείνει εἰς τοὺς Γραικούς· εἰς ὅσας δὲ ἐκκλησίας ἀποκλειστικῶς ἐκκλησιάζονται μέχρι τοῦδε οἱ Βούλγαροι, αὗται θέλουσι μείνει εἰς αὐτούς· εἰς ὅσας δὲ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Γραικῶν συνεκκλησιάζονται, αὗται θέλουσι μείνει εἰς τοὺς Γραικοὺς, οἱ δὲ Βούλγαροι θέλουσιν ἀνεγείρει νέας ἐκκλησίας.

7ον. Ἡ Βουλγαρικὴ πνευματικὴ Σύνοδος σχηματιζομένη, θέλει καθυποβάλει ἔκθεσιν Κανονισμοῦ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ὁρίζουσα τὰ καθήκοντα ἑαυτῆς τε καὶ ἐν γένει τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα καὶ θέλουσιν ἐφαρμοσθῆ, ἀφ᾽ οὗ ἤθελον γείνει παραδεκτά.

9ον. Ἡ Βουλγαρικὴ πνευματικὴ Σύνοδος σχηματιζομένη, θέλει καθυποβάλει ἔκθεσιν Κανονισμοῦ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ὁρίζουσα τὰ καθήκοντα ἑαυτῆς τε καὶ ἐν γένει τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα καὶ θέλουτιν ἐφαρμοσθῆ, ἀφ᾽ οὗ ἤθελον γείνει παραδεκτά.

Τὰ Ἄρθρα τῶν Σχεδίων ἐξεταζόμενα καθ' ἑαυτὰ καὶ πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας.

Τὸ πρῶτον Ἄρθρον ἀμφοτέρων τῶν Σχεδίων, ἁπλῶς μὲν ἀναγινωσκόμενον, ἤθελε λογισθῇ ὡς ἀσαφὲς, διότι ἐνῷ οὐδέποτε ἀπηγορεύθη ἡ ὕπαρξις ἱερέων Βουλγάρων ἢ εἰδότων τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσαν, δὲν ὁρίζει ὅμως πόθεν «οἱ ἁπανταχοῦ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας διεσπαρμένοι Βούλγαροι» θέλουσι ζητεῖ καὶ λαμβάνει τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν: παρὰ τῶν κατὰ τόπους Ἀρχιερέων δηλαδὴ, ἢ ἀλλαχόθεν· διότι εἰς πολλὰς Γραικικὰς ὅλως Ἐπαρχίας ἔν τε τῇ Ἀσιατικῇ καὶ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοκεφάλοις Ἐκκλησίαις ὑπάρχουσι βεβαίως πολλοὶ ἢ ὀλίγοι κάτοικοι Βούλγαροι, ὡς καὶ εἰς τὰς Βουλγαρικὰς Ἐπαρχίας ὑπάρχουσι τοιοῦτοι ἐξ ἄλλων ἐθνῶν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ Ἄρθρον τοῦτο ἀορίστως κεῖται, εἶναι πιθανώτατον, ὅτι οἱ ὁπουδήποτε τῆς Ἐπικρατείας διεσπαρμένοι Βούλγαροι, ἀντεχόμενοι τοῦ γράμματος τοῦ Ἄρθρου τούτου,—ὅτι «ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ διορίζειν τοὺς ἑαυτῶν ἱερεῖς»,—ἢ ἀφ' ἑαυτῶν θέλουσι διορίζει τοὺς τυχόντας ἀπολελυμένους ἱερεῖς, ἢ θέλουσι ζητεῖ καὶ λαμβάνει αὐτοὺς ὅθεν τυχὸν ἤθελον ἐγκρίνει, καὶ τότε βεβαίως οἱ τοιοῦτοι ἱερεῖς θέλουσιν εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ὑποτάσσωνται ἢ ὄχι εἰς τὰς κατὰ τόπους κανονικὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχάς· τότε δὲ, ἐκτὸς τῆς ἀναρχίας, τῆς ἀναποφεύκτου συγχύσεως καὶ ἀταξίας, ἥτις ἀναμφιβόλως εἰς τὰς ἁπανταχοῦ Ἐπαρχίας συμβήσεται, ἀθετοῦνται συγχρόνως καὶ παραβαίνονται πολλοὶ ἱεροὶ Κανόνες, οἱ διατάττοντες τοῖς Πρεσβυτέροις καὶ Διακόνοις *μηδὲν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ κατὰ τόπους Ἐπισκόπου ἐπιτελεῖν*, οἱ διακελεύοντες *ἀβίαστα μένειν τὰ δίκαια ἑκάστης Ἐπαρχίας*, καὶ οἱ μὴ ἐπιτρέποντες *μηδενὶ Ἐπισκόπῳ ὑπερορίως χειροτονεῖν καὶ ὅλως ἱερατικόν τι ἐπιτελεῖν* (6).

(6) « Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾷν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὅρων χειροτονίας ποιεῖσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας » αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας· εἰ δὲ ἐλεγχθείη τοῦτο πεποιηκὼς, παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐ» κείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὓς ἐχειροτόνησεν.» (Ἀποστ. λέ).—«Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος. » (Ἀποστλ. λθ'.)—« Ἔδοξε τοίνυν τῇ Ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ σώζεσθαι ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος, ἄδειαν ἔχοντος ἑκάστου Μητροπολίτου τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν· εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὡρισμένοις προσκομίσαι, ἄκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξε τῇ Ἁγίᾳ πάσῃ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.» (τῆς Γ'. ή.)

(γ) « Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη, ... ἐξ ἅπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων, ... τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι, τὸ δὲ κῦρος τῶν γενομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ. (τῆς Α'. δ'.)—«Εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχοι, μὴ ἐγκαταλιμπανέτω τὸν οἰκεῖον Ἐπίσκοπον ..... ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω παρὰ τῷ ἰδίῳ Ἐπισκόπῳ· ἢ γοῦν, γνώμῃ αὐτοῦ τοῦ Ἐπισκόπου, παρ' οἷς ἂν τὰ ἀμφότερα μέρη βούλωνται, τὰ τῆς δίκης συγκροτεῖσθαι. ..... Εἰ δὲ καὶ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχοι πρὸς τὸν ἴδιον ἢ καὶ πρὸς ἕτερον Ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ Συνόδῳ τῆς Ἐπαρχίας δικαζέσθω. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐ-

Τὸ δεύτερον Ἄρθρον τοῦ πρώτου Σχεδίου, τὸ διαγορεῦον ὅτι ὁ Γραικὸς Ἐπίσκοπος θέλει ὑπόκειται τῷ Βουλγάρῳ Μητροπολίτῃ, καὶ τἀνάπαλιν, ὅτι ὁ Βούλγαρος Ἐπίσκοπος θέλει ὑπόκειται τῷ Γραικῷ Μητροπολίτῃ, συσχετιζόμενον πρὸς τὸ τέταρτον Ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ Σχεδίου, ὅπερ ῥητῶς λέγει—«ἅπαντες οἱ Βούλγαροι » Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι θέλουσιν ἐκλέγεσθαι ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ πνευμα» τικοῦ Ἀθροίσματος»,— ἐννοεῖ βεβαίως ὅτι ὁ μὲν Βούλγαρος Ἐπίσκοπος θέλει μὲν ἐκλέγεται, ψηφίζεται καὶ χειροτονεῖται παρὰ τῆς προτεινομένης Βουλγαρικῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, θέλει δὲ ὑπόκειται τῷ Γραικῷ Μητροπολίτῃ· Καὶ τἀνάπαλιν, ὁ τῷ Βουλγάρῳ Μητροπολίτῃ ὑπαγόμενος Γραικὸς Ἐπίσκοπος θέλει μὲν ἐκλέγεται, ψηφίζεται καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, θέλει ὑπόκειται ὅμως τῇ Βουλγαρικῇ ἐκκλησιαστικῇ Ἀρχῇ. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀλλοπρόσαλλος ἐκκλησιαστικὴ πειθαρχία εἶναι λέξις κενὴ, καὶ καθ' ἑκάτερον λόγον καὶ πρόσωπον ἀτελεσφόρητος· κατ' οὐσίαν δὲ, συγχύσεως καὶ ἀπειθείας καὶ λειποταξίας ἀφορμή· διότι δύο ἐντελῶς ὁμόδοξοι θρησκευτικοὶ Ἀρχηγοὶ ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ θέλουσιν ἔχει δύο διαφόρους τὰς κεντρικὰς Ἀρχάς των· ἄλλην ἐν τῇ ἀποκαταστάσει, καὶ ἄλλην ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Ἀρχιερατείας των. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες οἱονδήποτε Ἐπίσκοπον ὑποχρεοῦσι νὰ ὑποτάσσηται εἰς ἐκεῖνον καὶ μόνον, παρ' οὗ τὴν ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν ἔλαβε, παρ' αὐτοῦ καὶ μόνου ν' ἀνακρίνηται, καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν ἀναφορὰν νὰ ἔχῃ (γ).

Διὰ τοῦ τρίτου Ἄρθρου ἀμφοτέρων τῶν Σχεδίων ἐγκαθιδρύεται ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἷς Ἀρχιμητροπολίτης (μπὰς-Μητροπολίτης). Ἐν ἄλλαις λέξεσι δύο Ἐπίσκοποι ἐγκαθίστανται ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει, δύο ἐκκλησιαστικαὶ Ἀρχαὶ ἐντελῶς ὁμόδοξοι καὶ ὁμόθρησκοι, χάριν φυλετικῆς διακρίσεως, ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἀλλ' οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ Κανόνες οὐδ' ἱερατικόν τι ἐπιτρέπουσι τελεῖν τὸν Ἐπίσκοπον ἐν τῇ μὴ ὑπ' αὐτὸν τελούσῃ πόλει, πολλῷ ἔλαττον καὶ διαρκῶς ἐν αὐτῇ ἑδρεύειν, καὶ Σύνοδον διαρκῆ περὶ ἑαυτὸν ἔχειν, Ἀρχιερεῖς ἐκλέγειν, ψηφίζειν καὶ χειροτονεῖν, ὡσεὶ *ἕτερόν τινα Πατριάρχην* Κωνσταντινουπόλεως (δ).

Τὸ τέταρτον Ἄρθρον ἀναλύεται καὶ ἀναιρεῖται μετὰ τοῦ δευτέρου, καθὼς καὶ τὸ ἕκτον τοῦ δευτέρου Σχεδίου.

Τὸ πέμπτον Ἄρθρον τοῦ πρώτου Σχεδίου καὶ τὸ ἕβδομον τοῦ δευτέρου καὶ καθ' ἑαυτὰ θεωρούμενα, καὶ πρὸς ἄλλα Ἄρθρα τῶν Σχεδίων ἀντιπαραβαλλόμενα, εὑρίσκονται καὶ ἀντικανονικὰ καὶ ἀντιφατικά· ἀντικανονικὰ μὲν, διότι πρῶτον ἐνταῦθα περιληπτικῶς ἐπονομάζεται καὶ συνιστᾶται *Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία* ἀπο-

---

τῆς ἐπαρχίας Μητροπολίτην Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν Ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς Βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω. » (τῆς Δ'. θ'.—ὅρα καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ιθ'. καὶ τῆς Β'. δ'.)

(δ) « Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς καθαρούς ποτε, προσερχομένων δὲ τῇ καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Συνόδῳ, ὥστε, χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν οὕτως ἐν τῷ Κλήρῳ. . . . Εἰ δέ, τοῦ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπισκόπου ὄντος, προσέρχονταί τινες, πρόδηλον ὡς ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας ἕξει τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου· ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις Καθαροῖς Ἐπίσκοπος, τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει . . . ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ὦσιν. » (τῆς Δ'. ή.).— « Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὥς τινες, παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, προσθραμόντες δυναστείαις, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέτεμον, ὡς ἐκ τούτου δύο Μητροπολίτας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ Ἐπισκόπου, ἐπεὶ τὸν τοιοῦτο ἐπιχειροῦντα ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ» (τῆς Δ'. ιθ'.) —« Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει, τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ, μηδὲ χώρᾳ τῇ αὐτῷ μὴ διαφερούσῃ ἐπὶ χειροτονίᾳ τινός, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους εἰς τόπους ἑτέρῳ Ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας Ἐπισκόπου. Εἰ δὲ τολμήσειέ τις τοιοῦτο, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν,

λύτως καὶ χωρὶς προηγουμένως νὰ γνωσθῶσι τὰ ὅριά της, ἐναντίον τοῦ τε ὀρθοῦ λόγου καὶ ῥητῶν ἱερῶν Κανόνων (ε), καθ' οὓς οὔτε ὑπῆρξεν οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ Ἐκκλησία καὶ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις ἄνευ ὡρισμένων ὁρίων, καθὼς

καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς Συνόδου τυγχάνειν. » (Ἀντιοχ. κδ'. παράβαλ. καὶ τῆς Β'. δ'.)— Τὰ αὐτὰ ὁρίζει καὶ ὁ λδ'. ἀποστολικὸς Κανὼν λέγων: « Τοὺς Ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις ». Ὅπου σημειούσθω ἡ λέξις Ἔθνος ἐκλαμβανομένη οὐχὶ ὅπως σήμερον οἱ Βούλγαροι ἑρμηνεύουσιν αὐτὴν κατ' ἀρέσκειαν, ἐννοοῦντες γένος καὶ φυλήν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς Μητροπολιτικῆς (ἢ Πατριαρχικῆς) παροικίας καὶ διοικήσεως. Εἰ δὲ μή, ὁ κανὼν οὗτος ἤθελεν ἀντιφάσκῃ πρὸς τοὺς παραλλήλους Συνοδικοὺς κανόνας, καθ' οὓς εἷς μόνος Ἐπίσκοπος ἐγκαθίσταται ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ ἢ πόλει περιεχούσῃ χριστιανοὺς συγκροτουμένους οὐχὶ πάντοτε ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἐκ πλειόνων. Τὴν ἰδιαιτέραν ταύτην ἐκδοχὴν τοῦ Ἔθνους ἀντὶ τῆς Μητροπολιτικῆς ἐπαρχίας ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος (κανόνι θ'.) ἐπαναλαμβάνουσα καὶ ἑρμηνεύουσα τὴν αὐτὴν διαταγὴν τῶν Ἀποστόλων ὡς ἀκολούθως: « Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει Ἐπίσκοπον, καὶ (τοῦτον) τὴν φροντίδα ἀναθέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας διὰ τὸ ἐν τῇ Μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. Ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ ». Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἑρμηνεύων τὸν λδ'. Ἀποστολικὸν Κανόνα, λέγει: « Ὁ παρὼν Κανὼν τοὺς ἑκάστης τῆς ἐπαρχίας πρώτους Ἐπισκόπους, τοὺς τῶν Μητροπόλεων δηλονότι Ἀρχιερεῖς, κεφαλὴν ἡγεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας κελεύει, καὶ χωρὶς ἐκείνων μηδὲν ποιεῖν, ὃ εἰς κοινὴν ἀφορᾷ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, οἷον ζητήσεις δογματικὰς, οἰκονομίας περὶ σφαλμάτων κοινῶν, καταστάσεις Ἀρχιερέων, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἀλλὰ περὶ τούτων ἐκείνῳ συνιόντας συνδιασκέπτεσθαι, καὶ τὸ πᾶσιν ἄριστον δόξαν ψηφίζεσθαι ».

(ε) « Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν Ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι, μηδὲ συγχέειν τὰς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ, κατὰ τοὺς Κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν . . . . καὶ τοὺς τῆς Θρακικῆς τὰ τῆς Θράκης μόνον οἰκονομεῖν. Ἀκλήτους δὲ Ἐπισκόπους ὑπὲρ διοίκησιν μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονίᾳ ἤ τισιν ἄλλαις οἰκονομίαις ἐκκλησιαστικαῖς· φυλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων κανόνος, εὔδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἡ τῆς ἐπαρχίας Σύνοδος διοικήσει, κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα.» (τῆς Β'. δ'.)— « Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν Ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει προεστῶτα Ἐπίσκοπον . . . . μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν Πατέρων ἡμῶν Κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει πα-

οὔτε πολιτικὴ διοίκησις γεωγραφικῶς ἀπεριόριστος ὑπῆρξέ ποτε, ἢ δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Καθὼς δὲ πᾶσα Ἐκκλησία αὐτοκέφαλος ἐν γένει, καὶ πᾶσα μερικὴ ἢ ἐπαρχιακὴ, ὑποκειμένη εἰς αὐτοκέφαλον, ἔχουσι τὰ ὅρια αὐτῶν, ἐξ οὗ καὶ ὀνομάζονται *Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς Καισαρείας, τῆς Ἐφέσου, τῆς Ἡρακλείας, τῆς Πετρουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν κ.τ.λ.* οὕτω καὶ ἡ προτεινομένη Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία πρέπει ἀναγκαίως νὰ ἔχῃ τὰ ὅριά της, καὶ νὰ λάβῃ καὶ τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ τόπου κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔθνους. Διότι καὶ αὐτοκέφαλος τυχὸν Βουλγαρικὴ ἐκκλησία ἐὰν ἤθελεν ἀναγορευθῇ, πάλιν ἔδει νὰ ἔχῃ τὰ ὅριά της, καθὼς ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ὅρια πᾶσαι αἱ αὐτοκέφαλοι ἐκκλησίαι, ἀρχαῖαί τε καὶ νεώτεραι, καὶ ἐπονομάζονται οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔθνους ἢ τῆς φυλῆς, ἀλλ' ἐκ τοῦ τόπου. Διὰ ταῦτα οὐδεὶς ποτε Πατριάρχης, οὐδεὶς Μητροπολίτης, οὐδεὶς Ἐπίσκοπος, ἐν οὐδεμιᾷ ἐποχῇ καὶ περιστάσει ἔσχεν ἢ ἔχει ἀξιώσεις δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν ἔξω τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιφερείας κατοικούντων ὁμοδόξων καὶ ὁμοεθνῶν αὐτῷ, διότι οὐδεμιᾶς ἐποχῆς καὶ περιστάσεως ἀνάγκη ἀπήτησεν ἢ ἀπαιτήσει τὸ τοιοῦτον· ἑπομένως, καθὼς ὁ Ἱεροσολύμων, ὁ Καισαρείας, ὁ Ἐφέσου δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι δικαιοδοσίαν τινὰ ἐπὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατοικούντων Ἱεροσολυμιτῶν, Καισαρέων καὶ Ἐφεσίων, οὔτε οἱ τῆς Ῥωσσίας Μητροπολῖται ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα Ῥώσσων, οὔτε οἱ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα τοσούτων Ἑλλήνων, ἀπαραλλάκτως οὐδεὶς πνευματικὸς ἀρχηγὸς Βούλγαρος δύναται νὰ χειροτονηθῇ ἀπολελυμένως πάντων τῶν ἁπανταχοῦ Βουλγάρων, (ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ πρώτου Ἄρθρου), οὔτε ἐκκλησία Βουλγαρικὴ νὰ ὑπάρξῃ ἀπεριόριστος καὶ ἀπολελυμένη χωρὶς ν' ἀθετήσῃ πάντας τοὺς νόμους τῆς λογικότητος καὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου πάντων τῶν αἰώνων.—Ἀντιφατικὰ δὲ εἰσι τὰ Ἄρθρα ταῦτα, διότι, ἀφοῦ ἐν τῷ τετάρτῳ Ἄρθρῳ ὁρίζεται, ὅτι οἱ Βούλγαροι Μητροπο-

---

ροικίᾳ καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε . . . . καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν . . . . περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἢ ἐπιχειρεῖν. » (Ἀντιοχ. Θ'.)—« *Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, μήτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάγματος εἰ μὴ εἰδικῶς ἐν Ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ Μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο· τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος.* » (Τῆς Δ'. στ'.)

λῖται καὶ Ἐπίσκοποι ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ πνευματικοῦ Ἀθροίσματος θέλουσι διορίζεσθαι δι' ὑψηλοῦ Βερατίου, ἡ κανονικὴ ἐπικύρωσις ἡ παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπιζητουμένη ποίαν σημασίαν θέλει ἔχει; πρόδηλον ὅτι, ἢ θέλει ἐπικυροῖ ὁ Πατριάρχης ἀπαρατηρήτως καὶ ἀνεξετάστως πάντας τοὺς προτεινομένους αὐτῷ καὶ καλοὺς καὶ ἀκαταλλήλους, ἢ θέλει συγκρούεται πρὸς τὴν Ὑψ. Κυβέρνησιν, ἀναγκαζόμενος τυχὸν ἐνίοτε διὰ λόγους κανονικοὺς νὰ μὴ ἀποδεχθῇ ἐκλελεγμένον τινὰ καὶ διωρισμένον ἤδη διὰ ὑψηλοῦ Βερατίου.

Τὸ δὲ μνημονεύειν τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος τότε καὶ μόνον θὰ ἦτο σύμφωνον πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐὰν ὁ μνημονεύων ἐλάμβανε καὶ τὴν χειροτονίαν παρὰ τοῦ μνημονευομένου καὶ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ εἶχε πρὸς αὐτόν. (Ὅρα τοὺς ἐν τῷ Β'. Ἄρθρῳ παρατεθέντας Κανόνας.)

Ἄρθρον ΣΤ'. τοῦ πρώτου Σχεδίου καὶ Η'. τοῦ δευτέρου.

Οἱ Βούλγαροι οἱ μέχρι τοῦδε συνεκκλησιαζόμενοι μετὰ τῶν Γραικῶν, ἐὰν θελήσωσι νὰ κτίσωσι νέας Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ θέλουσι κατοικεῖ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, εἰς τίνος Ἀρχιερέως πνευματικὴν δικαιοδοσίαν θέλουσιν ὑπάγεσθαι; Ἐὰν εἰς ἐκείνου, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν δικαιοδοσίαν ὑπήγοντο μέχρι τοῦδε συνεκκλησιαζόμενοι μετὰ τῶν Γραικῶν, καλῶς· διότι τὸ τοιοῦτον εἶναι σύμφωνον πρός τε τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὸ δόγμα τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν ὅμως θέλουσιν ὑπάγεσθαι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ἐξάπαντος τοῦ Βουλγάρου Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου, τότε περιπίπτομεν εἰς τὸ ἄτοπον τῆς συνυπάρξεως δύο Ἐπισκόπων εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον· (παράβαλε τοὺς Κανόνας τοὺς κατὰ τοῦ Γ'. Ἄρθρου). Βον. Πῶς εἰς τὰς Καθέδρας Μητροπόλεων θέλουσιν ἐνοικεῖ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤθελον εὑρεθῇ Ἀρχηγοὶ ἐξ οἱουδήποτε Ἔθνους, ἀφοῦ, κατὰ τὸ Β'. Ἄρθρον, ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων τῆς Ἐπαρχίας προσδιορίζει τὴν ἐθνικότητα τοῦ Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου; πρόδηλον ὅτι καὶ τὸ Ἄρθρον τοῦτο ἀντιφάσκει μὲν πρὸς τὸ δεύτερον, συγχύσεως δὲ καὶ ταραχῆς πρόξενον γίνεται τοῖς ὁμοδόξοις Ἔθνεσιν, ἐὰν οἱ μὲν μὴ Βούλγαροι ἐπιστηρίζωνται εἰς τοῦτο, οἱ δὲ Βούλγαροι εἰς ἐκεῖνο.

Ἄρθρα Β΄. καὶ Δ΄. τοῦ δευτέρου Σχεδίου.

Τὸ περιεχόμενον τῶν Ἄρθρων τούτων εἶναι πολλαχῶς ἐναντίον εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Αον. διότι ἐπιφέρουσι κατατομὴν καὶ διαίρεσιν τῶν Ἐπαρχιῶν, ὅπερ οὐκ ἔξ εστιν (ς). Εἶναι μὲν ἀληθὲς, ὅτι ἐκ μιᾶς Ἐπαρχίας σχηματίζονται ἐνίοτε νέαι Ἐπισκοπαὶ, σωζομένης πάντοτε τῆς Μητροπόλεως, ἀλλὰ τοῦτο γίνεται ἢ λόγῳ ἐκτάσεως τῆς Ἐπαρχίας ἐκείνης, ἢ λόγῳ πληθυσμοῦ, ἢ λόγῳ νέας πόλεως ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐν γένει πρὸς οἰκοδομὴν καὶ σωτηρίαν τῶν πιστῶν, πάντοτε δὲ τῇ γνώμῃ καὶ συγκαταθέσει τοῦ Μητροπολίτου (ζ), οὐδέποτε ὅμως λόγῳ φυλετικῆς διακρίσεως, ὅπερ ἀντιβαίνει εἰς τὸ δόγμα τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, «ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός ». (Κολασσ. Γ΄. ιά.). Βον. Ἐπειδὴ ὁ Βούλγαρος Μητροπολίτης τοῦ Βιλαετίου, καὶ ὁ Βούλγαρος Ἐπίσκοπος τοῦ Σαντζακίου δὲν θέλουσιν ἔχει ὅρια τῆς περιφερείας αὐτῶν ὡρισμένα, ἕνεκα τοῦ ὅτι εἰς πολλὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς αὐτῆς περιφερείας εἰσὶ διεσπαρμένοι καὶ Βούλγαροι καὶ μὴ Βούλγαροι, θέλουσιν ἔχει μετὰ τῶν Γραικῶν Ἀρχιερέων κοινὰς τὰς περιφερείας καὶ τὰ ὅρια τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ κατὰ σύνέπειαν περιπίπτομεν εἰς τὴν αὐτὴν ἀντικανονικότητα, τοῦ εἶναι δηλαδὴ δύο Ἐπισκόπους ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ Ἐπαρχίᾳ· εἶναι δὲ ἀναγκαία συνέπεια τούτου οὐ μόνον οἱ Ἐπίσκοποι νὰ ἦναι διῃρημένοι λόγῳ φυλῆς καὶ γλώσσης, ἀλλ' ἐν τῷ προσώπῳ τούτων καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν θέλουσιν εἶσθαι διῃρημένα οὐ μόνον κατὰ πόλεις καὶ χώρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ οἰκίας καὶ συζυγίας, ἕνεκα τῶν ὑπαρχουσῶν συγγενειῶν καὶ ἐπιγαμιῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐθνῶν. Παραδεχθείσης δ' ἅπαξ τῆς ἀρχῆς ταύτης τοῦ εἶναι εἰς ἕκαστον Βιλαέτιον ἕνα Μητροπολίτην Βούλγαρον, καὶ εἰς ἕκαστον Σαντζάκιον ἕνα Ἐπίσκοπον, πῶς δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τοῦτο καὶ δι' ἄλλα Ἔθνη, οἷον Ἀλβανοὺς, Βλάχους κτλ. πρὸς πλείονα ἐπαύξησιν, προϊόντος τοῦ χρόνου, τῆς κατατομῆς καὶ κατακερματίσεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ;

(ς) « Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινες παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς προσδραμέντες δυναστείαις διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέτεμον· ὡς ἐκ τούτου δύο Μητροπολῖται εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος, τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτον τολμᾶσθαι παρὰ Ἐπισκόπου. Ὅσαι δὲ ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων Βασιλικῶν τῷ τῆς Μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μόνης ἀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν διοικῶν Ἐπίσκοπος, δηλονότι σωζομένων τῇ κατὰ ἀλήθειαν Μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων· » (τῆς Δ΄. εδ΄. ὅρα καὶ δ΄. τῆς Β΄.)

(ζ) Ἑκάστῳ Ἐπισκόπῳ τὸ πρέπον ἐφυλάχθη ἵνα ἐκ τῆς συγκτησίας τῶν παροικιῶν μηδὲν ἀποστρεφθείη πρὸς τὸ ἴδιον κτήσασθαι Ἐπίσκοπον, εἰμὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἐξουσίαν ἔχοντος· ἐὰν δὲ αὐτὸς παραχωρήσῃ ὥστε τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἐπιτραπεῖσαν ἴδιον κτήσασθαι Ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τὸν προχειρισθέντα μὴ ἐπιβαλέσθαι διοικήσεις, διότι μία ἐκ τοῦ σώματος τῶν πολλῶν ἀφαιρεθεῖσα αὐτὴ καὶ μόνη ἠξιώθη τιμὴν ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀναδέξασθαι. » (τῆς ἐν Καρθαγένῃ ξέ.)

Ἄρθρον Ε΄. τοῦ δευτέρου Σχεδίου.

Ἐπίσης τὸ Ἄρθρον τοῦτο συντείνει πρὸς ἐπαύξησιν τῆς κατατομῆς καὶ διαιρέσεως τῶν Χριστιανῶν Βουλγάρων τε καὶ μὴ Βουλγάρων, καὶ συγχύσεως περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν πνευματικῶν καθηκόντων· καθότι οἱ Χριστιανοὶ Βούλγαροι (διατὶ δὲ ὄχι καὶ οἱ Γραικοὶ, ἐπωφελούμενοι ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Βουλγάρους δοθησομένης ἐλευθερίας τοῦ κατ' ἀρέσκειαν προτιμᾶν τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν Ποιμένα;) λαβόντες ἅπαξ τὴν ἄδειαν ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ κατὰ τὸ τῆς ἀτομικότητος συμφέρον, ν' ἀποσκιρτᾷ ἀδεῶς καὶ ἀνενόχως νὰ μεταβαίνῃ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν, παρακαθημένην, καὶ ἀπὸ Ἐκκλησίας εἰς Ἐκκλησίαν, ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι γινόμενοι περὶ τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα, θέλουσιν ὀλιγωρῇ καὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης, μόνον δὲ καθ' ὑπόκρισιν, καὶ πρὸς τὸ ἄλλοτε ἄλλο ὑλικὸν συμφέρον αὐτῶν, θέλουσι καταφεύγῃ ὁτὲ μὲν εἰς τὴν μίαν, ὁτὲ δὲ εἰς τὴν ἄλλην. Ἐν δὲ τῇ ἐξάψει τῶν παθῶν τῆς ἀντιζηλίας καὶ τῶν ἐρίδων οὐδόλως εἶναι ἀπίθανον καὶ αὐτοὶ οἱ Ποιμένες νὰ παρανομῶσιν. Οὕτω λοιπὸν καθιστῶμεν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ βαβυλώνειον πύργον, οὐχὶ πλέον διὰ τῆς ἑτεροδόξου καὶ ἐξωτερικῆς προσυλητομανίας, ἀλλὰ δι' ἐσωτερικῶν καὶ ὁμοδόξων φυλετικῶν διαιρέσεων καὶ συγχύσεων, ὥστε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ μὴ κυβερνᾶται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ συμφερόντων.

Ἀπάντησις πρὸς τὸν Ὑπουργικὸν Τεσκερέν.

Ὑψηλότατε!

Ἡ Ὑμετέρα περινουστάτη Ὑψηλότης, εὐαρεστηθεῖσα νὰ συνοδεύσῃ τὰ ἄπερ διαβιβάζει δύω νεώτερα πρὸς ἐξομάλυνσιν καὶ ἄρσιν τῆς Βουλγαρικῆς διαφορᾶς Σχέδια, δι' ἰδίου Αὐτῆς Ὑψηλοῦ Τεσκερὲ, ἀποσταλέντος παρὰ τοῦ σεβαστοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀποφαντικώτερον γνωματεύει, ὅτι τὰ σχέδια ταῦτα « δὲν προσβάλλουσι τὰ δικαιώματα καὶ τοὺς θεμελιώδεις θρησκευτικοὺς κανόνας, οὔτε » ἀφορῶσι τὴν θρησκείαν». Καὶ πρὸς μείζονα ἐπισύστασιν τῶν σχεδίων τούτων προστίθησι καὶ τὰς ἑπομένας λέξεις: «Καθόσον εἶναι ἀναγκαία ἡ » διατήρησις τῶν δικαιωμάτων, ἀσυδοσιῶν καὶ προνομίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ » Πατριαρχείου, κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖται καὶ ἡ διατήρησις τῶν εἰς πᾶσαν » τάξιν ὑπηκόων τῆς κραταιᾶς Βασιλείας ἐπιδαψιλευομένων ὑψηλῶν συγ- » καταβάσεων ὡς πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν » κτλ.» Ἰδοὺ λόγοι ὄντως ἐμβριθεῖς καὶ ἐνθαῤῥυντικοὶ, ὑπὸ πατρικῆς καὶ συνετῆς ἐμπνεόμενοι κυβερνήσεως, φιλοστόργως κηδομένης καὶ προνοούσης περὶ πάντων ἀνεξαιρέτως καὶ ἀδιακρίτως τῶν ὑπηκόων Αὐτῆς, ὡς τῶν πάντων ἰσοτίμων τέκνων τῆς Α. Α. καὶ φιλολάου Μεγαλειότητος. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν, Ὑψηλότατε, ἵνα μετὰ σεβασμοῦ καὶ θάῤῥους παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ καθ' ἑαυτὰς ὀρθαὶ καὶ δίκαιαι αὗται θεωρίαι τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος δυστυχῶς δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τῶν Βουλγάρων.

Ἐν πρώτοις ἡ σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ἀγνοοῦσα πιθανῶς ὅτι πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα εἰσὶ θρησκευτικὰ κατ' οὐσίαν, νομίζει ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαφορὰ τῶν Βουλγάρων δὲν σχετίζεται μετὰ τῆς θρησκείας, καὶ θρησκείαν ἐννοεῖ ἐξάπαντος τὸ δόγμα. Ἀναγκαζόμεθα λοιπὸν ἵνα πληροφορήσωμεν αὐτὴν ἁρμοδίως καὶ κατὰ χρέος ἱερὸν, ὅτι οἱονδήποτε ζήτημα ἐκκλησιαστικὸν, ἁπτόμενον τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν καὶ κανόνων, ἐστὶν ἐπίσης θρησκευτικόν· καὶ ἑπομένως, ἐν ὅσῳ τις ὁμολογεῖ, ὅτι, ὡς χριστιανὸς Ὀρθόδοξος, ὑπάρχει μέλος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οὗτος δὲν δύναται ν' ἀθετήσῃ ἀνεγκλήτως οὐδένα τῶν ἀποστολικῶν καὶ τῶν Συνοδικῶν Κανόνων, ἀλλὰ ὀφείλει ν' ἀποδέχηται πάντας ὡς λόγια Θεοῦ· διότι καὶ Ἀπόστολοι καὶ αἱ ἅγιαι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι πιστεύονται ἐν ὅλῃ τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ Θεόπνευστοι (α). Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα δὲν δύναται νὰ λυθῇ χωρὶς νὰ προεξετασθῇ κατ' ἀντιπαραβολὴν πρὸς τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ τοὺς Συνοδικοὺς Κανόνας, φανερὸν ὅτι εἶναι ζήτημα θρησκευτικόν. Καὶ ἐπειδὴ τὰ προβαλλόμενα δύο Σχέδια πρὸς λύσιν αὐτοῦ εἰσὶ προφανῶς ἐναντία πρὸς πολλοὺς τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἄρα εἰσὶν ὅλως ἀντιθρησκευτικά.

Οὗτος καὶ μόνος ὁ λόγος θὰ ἦτο βεβαίως ἱκανὸς νὰ δικαιώσῃ ἐνώπιον

(α) « Τοὺς παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων καθ' ἑκάστην Σύνοδον ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας Κανόνας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν » (τῆς Δ'. ά.). — « Ἔδοξε καὶ τοῦτο τῇ Ἁγίᾳ ταύτῃ Συνόδῳ κάλλιστά τε καὶ σπουδαιότατα ὥστε μένειν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν βεβαίους καὶ ἀσφαλεῖς πρὸς ψυχῶν θεραπείαν καὶ ἰατρείαν παθῶν τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων δεχθέντας καὶ κυρωθέντας . . . . Εἰ δέ τις ἀλῷ Κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων καινοτομῶν, ἢ ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, ὑπεύθυνος ἔσται κατὰ τὸν τοιοῦτον Κανόνα ὡς αὐτὸς διαγορεύει τὴν ἐπιτιμίαν δεχόμενος . . . . » (τῆς ς'. ϐ'.).

« Τοῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεων εἰσὶν ὑποτυπώσεις ἃς ἀσμένως δεχόμενοι . . . . ἀσπασίως τοὺς θείους Κανόνας ἐνστερνιζόμεθα καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν τῶν τε ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν σαλπίγγων τοῦ Πνεύματος πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἓξ Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων Διαταγμάτων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν· ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος αὐγασθέντες ὥρισαν τὰ συμφέροντα. (τῆς Ζ'. ά.).

« Θεσπίζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἑπτὰ Συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας· τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων Συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς Θείας Γραφὰς δεχόμεθα καὶ τοὺς Κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν.» (τῶν Βασιλ. Βιϐλ. έ. Τίτλ. γ'. Κεφάλ. Β'.).

τῆς τε σεβαστῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸ ἀπαράδεκτον τῶν Σχεδίων τούτων· ἀλλὰ καὶ ἄλλως τὸ σύνολον αὐτῶν, καλῶς ἐξεταζόμενον, ἀποδείκνυται ἐναντιούμενον οὐ μόνον πρὸς τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας, ὅπερ ἐστὶν εἰς τὸ δόγμα τῆς Πίστεως. Γνωστὸν ὑπάρχει, ὅτι πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανὸς, ἐν ὅσῳ ὁμολογεῖ ἑαυτὸν μέλος γνήσιον τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλει πρὸς τοῖς λοιποῖς δόγμασι νὰ ὁμολογῇ, ὅτι πιστεύει εἰς μ ί α ν καὶ μόνην Ἐκκλησίαν (ἄρθρ. Θ'. τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως). Ἔστι δὲ καὶ λέγεται μ ί α ἡ Ἐκκλησία, ὅταν οἱ ὁπουδήποτε γῆς ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ πιστεύωσι τὰ αὐτὰ δόγματα τῆς Πίστεως ἀπαραλλάκτως, ἔχωσι τὰς αὐτὰς τελετὰς, καὶ διοικῶνται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, τὴν διατετυπωμένην περιληπτικῶς μὲν ἐν ταῖς Θείαις Γραφαῖς, ἀνεπτυγμένως δὲ ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς καὶ Συνοδικοῖς Κανόσι· πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ πνευματικοὺς Ἀρχηγοὺς κατὰ τὴν διατύπωσιν τῶν αὐτῶν Ἱερῶν Κανόνων διοριζομένους· ἅμα δὲ μερίς τις χριστιανῶν ἓν ὁποῖον δήποτε τούτων ἤθελε μεταβάλῃ ἄλλως, ἢ ὡς ἡ Γραφὴ διδάσκει καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες διακελεύονται, ἡ μερὶς αὕτη διαφωνοῦσα, ἀποτελεῖ ἄλλην παρὰ τὴν μ ί α ν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ Σχέδια ταῦτα ὑποδεικνύουσι καὶ συνιστῶσιν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, εἰσάγουσαν ἀρχὰς ἐκ διαμέτρου ἀντευαγγελικὰς, καὶ πολλαχῶς παραλλάσσουσαν τῆς διὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὁριζομένης καὶ διαγεγραμμένης, ἔπεται ὅτι ταῦτα προτίθενται νὰ συστήσωσιν ἀλλοίαν τινὰ παρὰ τὴν μ ί α ν Ἐκκλησίαν, ἄρα ἀντίκεινται καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ εὐαγγελικὸν καὶ θεοπαράδοτον δόγμα τῆς Πίστεως.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἴσην ἀνάγκην, ἐξ ἑνὸς μὲν, τῆς διατηρήσεως τῶν δικαιωμάτων, ἀσυδοσιῶν καὶ προνομίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Πατριαρχείου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἐλευθέρας ἐξασκήσεως τῶν θρησκευτικῶν παντὸς ὑπηκόου, περὶ μὲν τοῦ ἂν διατηρῶνται τὰ προνόμια καὶ δικαιώματα τοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Σχεδίων τούτων, ὡς ἔχουσιν, οὐδὲν λέγομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος. Περὶ δὲ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μυρίας τῷ ὄντι καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ πᾶν ἕτερον ὑπήκοον ἔθνος τῆς Κραταιᾶς Βασιλείας, μὴ Μουσουλμανικὸν, ὁμολογοῦσι τὰς χάριτας πρὸς τὸν ἄκρως φιλόλαον καὶ ἀνεξίθρησκον ἡμῶν Αὐτοκράτορα δι' ὅσας ἐπεδαψιλεύσατο καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιδαψιλεύει πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις ἐλευθερίας, δυνάμει τῶν ὁποίων πᾶς λαὸς καὶ ἕκαστον ἄτομον ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως ἐν ὅλῃ τῇ Ἐπικρατείᾳ ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ ἀσπασθῇ ὁσάκις καὶ ὁποιανδήποτε θρησκείαν ἤθελεν ἐκλέξῃ, καὶ νὰ ἐξασκῇ αὐτὴν ἐλευθέρως καὶ δημοσίως· ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὑπάρχει βέβαιον ὅτι ἕκαστον Ἔθνος καὶ ἕκαστον ἄτομον, ἐνόσῳ ἐμμένει εἰς τὴν θρησκείαν ἐκείνην, ἐν ᾗ ἐγεννήθη, ἢ ἣν ἔπειτα ἐξελέξατο, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα οὐδένα νόμον, οὐδεμίαν τελετὴν, οὐδεμίαν τάξιν αὐτῆς νὰ μεταποιήσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν. ἀλλ' ἐξ ἅπαντος ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἀπαραλλάκτως καὶ ἀναλλοιώτως τὰ πάντα, καθὼς εἶναι νενομοθετημένα καὶ διατεταγμένα, καὶ καθὼς τηροῦσιν αὐτὰ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς αὐτῆς θρησκείας, ὃν τρόπον ἕκαστον μέλος τῆς πολιτικῆς Ἐπικρατείας ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἀπαρεγκλίτως καὶ ἀκριβῶς τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις τῆς πολιτείας ἐκείνης, εἰς ἣν ἀνήκει. Ὁμολογοῦντες λοιπὸν ἑαυτοὺς οἱ Βούλγαροι ὀρθοδόξους χριστιανοὺς καὶ γνήσια μέλη καὶ τέκνα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τὸ νὰ θέλωσιν ἔπειτα νὰ μεταβάλωσι τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις αὐτῆς κατὰ τὸ δοκοῦν, καὶ νὰ ζητῶσι παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν τοιαύτην αὐτῶν ἰδιοτροπίαν ἐπὶ τῇ προφάσει δῆθεν ἐλευθέρας ἐξασκήσεως τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἐνῷ ὁμολογουμένως ἀπολαύουσι πληρέστατα τῆς τοιαύτης ἐλευθερίας μετὰ τῶν ἄλλων ὁμοθρήσκων αὐτοῖς Ἐθνῶν, τοῦτο δὲν εἶναι πλέον ἐλευθερία συνειδήσεως, διότι δὲν μεταβάλλουσι θρήσκευμα· δὲν εἶναι ἐλευθέρα ἐξάσκησις τῆς θρησκείας αὐτῶν, διότι οὐδέποτε ἐστερήθησαν ταύτης· ἀλλ' εἶναι ἀνατροπὴ τῆς θρησκείας καὶ παραβίασις τῆς ἐλευθερίας τοσούτων ἄλλων λαῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν θρησκείαν. Οὕτω δὲ ἡ Σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ἐὰν μονομερῶς ἀκούσασα τοὺς παρουσιαζομένους ὡς Ἀντιπροσώπους τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἔθνους, ὑποστηρίξῃ καὶ πραγματοποιήσῃ τὰ Σχέδια ταῦτα, θέλει παρασυρθῇ, ἀπ' ἐναντίας τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς προθέσεων καὶ πόθων, εἰς τὸ νὰ ἀνατρέψῃ μὲν τὰς βάσεις τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, παραβιάσῃ δὲ ἄκουσα καὶ λελῃθότως τὴν ἐλευ-

θέραν ἐξάσκησιν τῆς Θρησκείας τοσούτων ἄλλων ὀρθοδόξων αὐτῆς ὑπηκόων λαῶν, καὶ τότε συγκαταστραφήσονται καὶ οὐκ ὀλίγα οὐσιώδη προνόμια καὶ δικαιώματα τοῦ Πατριαρχείου, ἀφορῶντα οὐχὶ πλέον τὴν ἔκτασιν ἢ ἐλάττωσιν τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀκεραιότητα αὐτῆς τῆς πατροπαραδότου ἡμῶν Θρησκείας.

Ὅτι δὲ ἀληθῶς ἀμφότερα τὰ Σχέδια ταῦτα ἐναντιοῦνται πρός τε τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως, καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν Ὑψηλὰ Σουλτανικὰ Βεράτια, ἀρκέσει τῇ ὑμετέρᾳ περινουστάτῃ Ὑψηλότητι ἡ ἐπισυνημμένη σύντομος καὶ προχειροτάτη αὐτῶν ἀνάλυσις.

Διὰ πάντας ἄρα τοὺς ἐν τῇ ἐπισυνημμένῃ ταύτῃ ἀναλύσει ἐκτιθεμένους λόγους, λόγους ἰσχυροὺς καὶ ἀναντιῤῥήτους, ἐκπηγάζοντας ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας ἡμῶν, καὶ βεβαιουμένους ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας πάσης ἐποχῆς, λόγους, τοὺς ὁποίους καὶ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσι καὶ ἀθετήσωσιν, ἐὰν θέλωσι νὰ διαμένωσιν ὀρθόδοξοι, καὶ διὰ τοῦτο πιθανῶς ἀποφεύγουσι τὴν μετὰ τῆς νομίμου ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἀπαθῆ καὶ ἀμερόληπτον συνδιάσκεψιν περὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου, ἐσμὲν εἰς θέσιν νὰ διακηρύξωμεν, Ὑψηλότατε, ὅτι τὰ ἀνὰ χεῖρας δύο σχέδια βασίζονται ἐπὶ ἀρχῶν, οὐ μόνον κανονικῶς ἐπιληψίμων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ καίρια προσβάλλουσῶν αὐτὸ τὸ δόγμα τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ κοινῷ σκανδάλῳ τῶν ἁπανταχοῦ χριστιανῶν.

Ἐκκλησιαστικὴ καὶ θρησκευτικὴ διοίκησις ἐπὶ τοιούτων ἀρχῶν θεμελιουμένη εἶναι ἀπαραδειγμάτιστος εἰς τὰ χρονικά, οὐ μόνον τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης χριστιανικῆς λεγομένης Ἐκκλησίας, ἥτις νόμους ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεκτημένη, οὐδέποτε οὔτε παρεδέχθη, οὔτε δύναται νὰ παραδεχθῇ διὰ τὰ ὑπ' αὐτὴν ὑπαγόμενα διάφορα κατὰ γλῶσσαν ἢ φυλὴν γένη καὶ ἔθνη τοιαύτην λύσιν ὁμοίου ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος.

Ἐκτὸς δὲ τοῦ θρησκευτικοῦ σκανδάλου, διὰ τῆς τοιαύτης λύσεως οὐ μόνον δὲν ἐπιτυγχάνεται ἡ παρὰ πάντων ποθουμένη γενικὴ εἰρήνη καὶ ἡσυχία ἡ μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων λαῶν, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. Διὰ τῆς

κατατομῆς καὶ διαιρέσεως τῶν ἐπαρχιῶν ἐπὶ βάσει πληθοφυλετικῇ, διὰ τῆς συγχύσεως καὶ ἀοριστίας τῶν ὁρίων τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας, καὶ διὰ τῆς ἀκωλύτου αὐθαιρεσίας τῶν χριστιανῶν εἰς τὸ ἐκλέγειν κατὰ τὸ δοκοῦν ὁτὲ μὲν τὸν Γραικὸν, ὁτὲ δὲ τὸν Βούλγαρον Ἐπίσκοπον, προσβαλλομένης τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ περιστελλομένης τῆς διοικητικῆς αὐτῆς ἁρμοδιότητος τοῦ ἐποπτεύειν τὰ τῆς πειθαρχίας τῶν πιστῶν, κλονίζονται μὲν αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν χριστιανῶν, διαιωνίζονται δὲ αἱ φυλετικαὶ ἀντιζηλίαι καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπαυξάνουσιν αἱ διαιρέσεις καὶ οἱ διαπληκτισμοὶ οὐ μόνον ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ καὶ πόλει, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ συνοικίᾳ καὶ οἰκογενείᾳ, ὥστε νὰ δίδωνται καθ' ἡμέραν ἀκατάπαυστοι ἀφορμαὶ πρὸς παραβίασιν καὶ καταπάτησιν τῶν ἱερῶν Νόμων τοῦ κατὰ Χριστὸν πολιτεύματος ποιμένων καὶ ποιμαινομένων.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν, Ὑψηλότατε, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ἐκ πατρικῆς προνοίας ὁρμωμένη, τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν διεστώτων ἐπιδιώκει· καὶ ἀποφεύγει μὲν, ὡς καὶ πάντοτε, νὰ ἀναμιγνύηται καὶ γνωμοδοτῇ ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων, κατὰ δυστυχίαν ὅμως τὰ σχέδια ταῦτα, ὡς σαφῶς ἀποδείκνυται ἐκ τῆς ἀναλύσεως αὐτῶν, λελησμένως παρορμῶσιν αὐτὴν, ἵνα ἀντὶ μὲν ἡσυχίας προξενήσῃ ταραχὴν καὶ σύγχυσιν, ἀντὶ δὲ ὠφελείας βλάβην εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς, ἐπιφέρῃ δὲ πληγὴν καιρίαν εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν, καθόσον τὰ ἐν λόγῳ σχέδια εἰσὶ πολλῷ ἀντικανονικώτερα τῶν κατὰ καιροὺς ὡς ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων προταθέντων αἰτημάτων. Διὸ καὶ πεποίθαμεν, ὅτι τοιαύτην λύσιν ἐκ διαμέτρου ἐναντίαν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν Πατέρων αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῇ ἐν γνώσει καὶ αὐτὸς ὁ ὀρθόδοξος Βουλγαρικὸς λαὸς, ὃν οὐδέποτε ἐθεωρήσαμεν οὔτε ἡμεῖς, οὔτε ἡ καθόλου Ἐκκλησία, κεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Πατριαρχείου.

Ἐὰν ὅμως (ὅπερ ἀπευχόμεθα) ἡ Σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις παραπεισθεῖσα τυχὸν ὑπὸ τῶν ὡς Ἀντιπροσώπων παρουσιαζομένων Βουλγάρων ἐνδώσῃ ἀπολύτως εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, ἐχούσας ὡς ἔχουσιν, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει πολὺς ὁ φόβος, μὴ πρὸς τῇ φλογὶ τῆς ταραχῆς καὶ διχονοίας, ἥτις ἐξάπαντος ἀνάψει μεταξὺ τῶν ὁμοθρήσκων ὑπη-

κόων αὐτῆς λαῶν, διασεισθῶσι ταὐτοχρόνως τὰ θεμέλια θρησκείας, ζωὴν μετρούσης, ἐν γένει μὲν, ἐτῶν χιλίων καὶ ἐννεακοσίων, ὑπὸ δὲ τὸ νικηφόρον σκῆπτρον τῆς Ὀσμανικῆς μεγάλης δυναστείας σχεδὸν πεντακοσίων ἐν ὅλῃ τῇ ἀκεραιότητι αὐτῆς. Ἀλλ' ἀδιστάκτως πεπείσμεθα, Ὑψηλότατε, ὅτι ἡ πατρικὴ Κυβέρνησις τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ οὐχ ἧττον φιλολάου ἢ καὶ ἀνεξιθρησκοτάτου Ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀπδοὺλ Ἀζιζ-Χὰν, οὐδέποτε προβήσεται εἰς μέτρον τόσον ἐπικίνδυνον καὶ ἀκροσφαλὲς θρησκευτικῶς τε καὶ κανονικῶς.

Ἐμμένοντες δὲ ταύτῃ τῇ δικαίᾳ πεποιθήσει καὶ εὐχῇ περὶ οὕτω νοημονεστάτης Κυβερνήσεως, λαμβάνομεν τὸ θάρρος καὶ τὴν ὑψηλὴν τιμὴν τοῦ ὑπομνῆσαι τὴν ὑμετέραν περινουστάτην Ὑψηλότητα, ὅτι, ἐπειδὴ τά τε προλαβόντα καὶ τὰ ἤδη ἀναλυθέντα δύο σχέδια ἀποδείκνυνται πολλῶν ἀτόπων περιεκτικὰ, αἱ δὲ λεγόμεναι αἰτίαι καὶ ἀφορμαὶ, ὑπὸ τὰς ὁποίας οἱ παραγαγόντες παρήγαγον εἰς μέσον τὸ βουλγαρικὸν ὀνομασθὲν τοῦτο ζήτημα, ἐξηλέγχθησαν ἀβάσιμοι ἢ ὑπερβολικαὶ, ὡς μαρτυροῦσι τὰ κατὰ καιροὺς τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ἐπιδοθέντα ἔγγραφα τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχείου, τὸ μὲν Πατριαρχεῖον εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦν ἵνα συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν περὶ ἡσυχίας καὶ εὐημερίας σύμπαντος τοῦ ὑπηκόου προσπάθειαν καὶ ἔφεσιν τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἐποίησε κατὰ καιροὺς παντοδαπὰς θυσίας καὶ παραχωρήσεις, περὶ ὧν μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἀρτίως ἀποσταλεὶς ἡμῖν ὑψηλὸς Τεσκερές. Οἱ τὸ ζήτημα ὅμως ὑποκινήσαντες καὶ ὑποθάλποντες οὐδεμίαν οὐδέποτε μετριότητα ἐνεδείξαντο περὶ τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, ἀλλὰ προκαλέσαντες τὴν ἀπραξίαν τοῦ κατὰ τὸ 1861 ἔτος ἐκδεδομένου ὑψηλοῦ αὐτοκρατορικοῦ Αὐτογράφου, ἐφάνησαν ἀείποτε ἀπαιτητικώτεροι παρὰ πρότερον ἕως οὗ παρήχθησαν εἰς μέσον καὶ τὰ παρόντα σχέδια. Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν αὐτῶν ἐπὶ τὰ χείρω, τὸ Πατριαρχεῖον θέλον ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ νὰ μὴ φαίνηται κατώτερον τῆς Κυβερνήσεως περὶ τὴν εἰρηνοποίησιν τῶν ὁμοδόξων χριστιανῶν, καὶ ἐνταυτῷ μηκέτι ἀνεχόμενον νὰ βλέπῃ τὸν ἀθῶον Βουλγαρικὸν λαὸν διατελοῦντα ἐν τοσαύτῃ ἀκαταστασίᾳ ἠθικῇ τε καὶ θρησκευτικῇ, εἰς ἣν ἐνέβαλον αὐτὸν οἱ τὸ οἰκτρὸν τοῦτο ζήτημα ὑπεκκαύσαντες, ἐκφράζει

καὶ πάλιν διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ δοθῇ μία λύσις εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ νὰ παύσῃ ἡ ἀνώμαλος αὕτη κατάστασις μεταξὺ τῶν ὁμοθρήσκων ἐθνῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς εἴρηται, οἱ μὲν Βούλγαροι πάντοτε φαίνονται ἀπαιτητικώτεροι, παρουσιάζοντες σχέδια πάντοτε ἀντικανονικώτερα τῶν προτέρων, αἱ δὲ ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου κατὰ καιροὺς γενόμεναι δυναταὶ παραχωρήσεις καὶ θυσίαι ἐφάνησαν ἀνεπαρκεῖς· ἐπειδὴ οἱ Κανόνες οἱ ὁρίζοντες τὴν ὁμοιόμορφον διοίκησιν τῆς ἁπανταχοῦ ὀρθοθόξου ἐκκλησίας, τοὺς ὁποίους αἱ ἀπαιτήσεις τῶν Βουλγάρων ζητοῦσι ν' ἀνατρέψωσιν, ἐτέθησαν ὑπὸ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ μία τις τοπικὴ ἐκκλησία ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει δύναται νὰ μεταβάλῃ αὐτοὺς, χωρὶς νὰ κατακριθῇ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν ὅτι διασπᾷ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἑνότητα, διὰ τοῦτο μόνον μία Σύνοδος ὅλης τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δύναται νὰ λύσῃ καὶ τὸ Βουλγαρικὸν τοῦτο ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον ἐξαντλῆσαν πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ πράξῃ ἐντὸς τῶν διαγεγραμμένων ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων ὁρίων, τοῦτο τὸ μέτρον θεωρεῖ εἰς τὸ ἐξῆς ἀναγκαῖον, διότι μόνον τοῦτο τὸ μέτρον δύναται καὶ ὁριστικὴν καὶ ἀμετάτρεπτον λύσιν τοῦ ζητήματος νὰ ἐπιφέρῃ, καὶ τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν ν' ἀπαλλάξῃ ἅπαξ διὰ παντὸς τῆς ἀνησυχίας, καὶ τὴν μεταξὺ τῶν ὁμοθρήσκων ἀπό τινος καιροῦ ἐπικρατοῦσαν δυσαρέσκειαν νὰ ἐξαλείψῃ.

Ἐὰν ὅμως καὶ τοῦτο τὸ μέτρον δὲν φανῇ ἀρεστὸν εἰς τοὺς Βουλγάρους, ἡ μὲν σεβαστὴ Κυβέρνησις θέλει ἔχει πᾶσαν δικαιολογίαν ἐνώπιον παντὸς τοῦ κόσμου, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον εὐπρόσδεκτον ἀπολογίαν καὶ ἐνώπιον τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐνώπιον ἁπάσης τῆς χριστιανωσύνης, καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Πεποίθαμεν δὲ, ὅτι ἡ τοιαύτη Σύνοδος ἐν τῇ κανονικῇ ἐξουσίᾳ, ἣν κέκτηται, δύναται καὶ ταχύτερον καὶ ὁριστικώτερον νὰ ἐπιφέρῃ τὴν λύσιν.

Ταύτας τὰς ταπεινὰς ἡμῶν σκέψεις καθυποβάλλομεν ὑπὸ τὴν ἔμφρονα

καὶ ἐμβριθῆ κρίσιν τῆς σεβαστῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, — καὶ ὅπως ὁ ὑψηλὸς Αὐτῆς ὁρισμός.

ᾳωξή. τῇ ις'. Νοεμβρίου.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

† Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ.
† Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ.
† Ὁ Κρήτης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Φιλαδελφείας ΜΕΛΕΤΙΟΣ.
† Ὁ Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
† Ὁ Βερρόιας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.
† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ.
† Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ.
† Ὁ Κορυτζᾶς ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

Ἐπιστολὴ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ πρὸς τὰς ὀρθοδόξους αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας. (*)

ά.) Ἔδει μὲν ἔδει, ὦ σεβασμία καὶ ποθεινὴ κορυφή, μηδέποτε μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὀνομάζεσθαι τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν ἔριδας καὶ διχοστασίας ἐν ἁπάσῃ τῇ ἐκλεκτῇ καὶ θεοκαταστάτῳ ποίμνῃ τοῦ Κυρίου, μήτε ἀλλήλων ἀντεπανίστασθαι τὰ μέλη Χριστοῦ, ἀδελφοὺς κατὰ τῶν συγγενῶν καὶ τέκνα κατὰ Πατέρων· ποιμαινομένους, φαμὲν, κατὰ ποιμαινόντων, καὶ γένος ἓν ὁτιοῦν εὐσεβὲς καθ' ἑτέρου, οὐχ ἥκιστα καὶ τούτου βασιλικὴν καὶ ἀνεξίτηλον ἐθνικότητα ἐπιγραφομένου τὴν εὐσέβειαν. Ἁπαξάπαντας δὲ προσῆκε τὴν πᾶσαν ἐνδείκνυσθαι προθυμίαν καὶ μέριμναν, ὥστε τηρεῖν ἀνενδότως καὶ ἀστεμφῶς τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν, τὸ αὐτὸ φρονοῦντας καὶ λέγοντας ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ. Εἰς τοῦτο μὲν γὰρ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου οὐ μίαν τινὰ φυλὴν ἢ γλῶσσαν μίαν ἐκάλεσεν ἐν ᾗ ἔπηξεν ἁγίᾳ καὶ σωστικῇ καὶ πανανθρώπῳ Κιβωτῷ τῆς ἐκκλησίας· οὐχ ἓν ἔθνος ὁτιοῦν τοῖς χρόνοις καὶ τοῖς καιροῖς ἀλλοιούμενον, ἀλλὰ σύμπαν ἀδιακρίτως τὸ ἀνθρώπινον, καθάπερ οἶκον ἕνα καὶ μίαν πατριὰν θεογενῆ, ὡς ἂν ἐν τῇ ἑνότητι τῆς

(*) Ἰστέον, ὅτι ἐν ταῖς χειρογράφοις ἐπιστολαῖς, ταῖς πρὸς τὰς ἁγιωτάτας ὀθροδόξους αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἐπεσταλμέναις, ἐπισυνήφθησαν ἕτερα δέκα τρία ἐκ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων, θιασαφοῦντά τὰ τοῦ κειμένου πρὸς ἀναγνώστας μακρὰν ὄντας καὶ ἀγνοοῦντας τὰ κατὰ μέρος. Ἐνταῦθα δὲ παρελείφθησαν.

ἀληθείας ἡ τοῦ θείου πνεύματος, τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῇ, ἐνδοξασθῇ ἑνότης, ἑνότης ἐν τῇ πίστει, ἑνότης καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀγάπη οὐ ζηλούσῃ, οὐκ ἀσχημονούσῃ, οὐ τὰ ἑαυτῆς ζητούσῃ, οὐ παροξυνομένῃ, οὐ χαιρούσῃ ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαιρούσῃ δὲ τῇ ἀληθείᾳ. Εἰς τοῦτο δὲ καὶ ὁ πανεύφημος τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος, εὐαγγελιζόμενος τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς εἰρήνην εὐαγγελικὴν καὶ ἀφυλέτιστον, ἦρε θεοσόφως ἀπὸ τοῦ καλοῦ καὶ γλαφυροῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος πᾶσαν πάσης γενρᾶς ἀνομοιομερείας κῆρα καὶ κηλῖδα, ἅπαν ὕψωμα καὶ βάθος, ἅπαν μεσότοιχον τῆς κατὰ κόσμον ἐθνικῆς τε καὶ φυλετικῆς χροιᾶς καὶ κλίμακος, ἵνα ἐν τῷ Ἰουδαίῳ καὶ τῷ Ἕλληνι, ἐν τῇ περιτομῇ καθάπερ καὶ ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, ἐν τῷ Σκύθῃ καὶ βαρβάρῳ, ἐν τῷ δούλῳ καὶ τῷ ἐλευθέρῳ, ἐν τῷ ἄῤῥενι καὶ ἐν τῷ θήλει τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ᾖ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ μέν τοι, τοῦτο μὲν διὰ τὴν ἀνθρωπείαν ἀσθένειαν, τὸ δέ τοι πλέον διὰ τὰς παντοίας καὶ κακομηχάνους ἐπηρείας καὶ ἐπιβουλὰς τοῦ κοσμοκράτορος, δεινοῦ ποικίλα καὶ ἀεὶ λοιμώδη καὶ ψυχώλετρα συνάγειν ζιζάνια εἰς τὴν ἄλωνα τῆς εὐσεβείας, καὶ μυρίαις πλάναις καὶ ὑπούλοις δελεάσμασιν ὑποσκελίζειν οὐ διαλείποντος τοὺς πειθομένους αὐτῷ, ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, καθὼς προείρηκεν ὁ Κύριος, χρεῶν ἁπάντων ἱερώτατον ἐπείγει πάντας τοὺς παρὰ Θεοῦ πεπιστευμένους ψυχῶν ἐπιμέλειαν, καὶ δυνατοὺς δοκοῦντας τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν τὰ ἀσθενήματα, τὸ ἐν φροντίδι καὶ μερίμνῃ γίνεσθαι διηνεκεῖ, ὅπως μὲν εἰς τὴν εὐθεῖαν καὶ βασιλικὴν τρίβον τοὺς τυχὸν παρατραπέντας ἀσφαλῶς ἐπαναγάγοιεν· ὅπως δ' αὐτορρίζους τὰς πονηρὰς παραφυάδας πάσας ἀνεπιβλαβῶς ἐκκόψειαν· καὶ ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τὸ τῆς ἐν Θεῷ εἰρήνης καὶ ἀγάπης θεόσπαρτον λήϊον, μειωθὲν μέν, ἀριστοπόνως προσεπαυξήσειαν, καταναλωθὲν δὲ καὶ ἐκλεῖπον, ἢ τάχους, σῶν καὶ ἄρτιον ἀποκαταστήσειαν.

β'.) Μέμνηται δήπου, ἐκ τῶν δέλτων ἀναλεξαμένη τῆς ἱστορίας, καὶ ἡ ὑμετέρα μάλα περισπούδαστος ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀγάπη, ὅτι δέκα που ὀλβίους αἰῶνας τὰ εὐλογημένα καὶ πολυσπερῆ τῶν Σλάβων φῦλα, τῷ

τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀπαστράπτοντι φωτὶ λαμπόμενα, τῷ ἐκ Πατριαρχικῆς αὐτοῖς καὶ φωτωνύμου λυχνίας θεοπυρσεύτως καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐκκλησίας λάμψαντι, οὐ διαλελοίπασιν εἰς δεῦρο, Θεοῦ χάριτι τελεσφορούσῃ, δαψιλῶς καὶ ἀπροσκόπτως πᾶσαν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν καρποδοτοῦντες εὐσέβειαν. Τούτοις τοῖς φύλοις τοίνυν ἐναρίθμιοι ἀπὸ τοῦ συγγενοῦς τῆς γλώττης, τῷ χρόνῳ προϊόντι καὶ τῶν καιρῶν αὐτοῖς εὐροούντων, ἀγαθῇ τύχῃ γεγονὼς λαὸς μυρίανδρος ὁ Βουλγαρικός, καὶ εἰς θαυμασίαν μὲν μετακλίνας ἡμερότητα καὶ θεογνωσίαν, θαυμασίως δὲ εἰς τὴν σωσίκοσμον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως συνεγκεντρισθεὶς καλλιέλαιον, ἔκτοτε τέκνα γνήσια καὶ οὗτοι καυχώμενοι καθόλου μὲν τῆς μιᾶς καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τοῦ Σωτῆρος Ἐκκλησίας, μερικωτέρως δὲ, (ἕνεκά γε τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ φωτισμοῦ) τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας ταύτης Πατριαρχικῆς καὶ Μεγάλης, οὐκ ἐπαύσαντο διὰ παντὸς σὺν υἱικῇ τῇ στοργῇ τὰ πνευματικὰ τροφεῖα τῇ πνευματικῇ Μητρὶ καὶ εὐεργέτιδι ἀντιδωρούμενοι, καὶ εὐγνωμόνως μὲν αὐτὴν, ᾗ θέμις, γεραίροντες, καρποὺς δὲ ἀγλαοὺς τῆς ἐν Χριστῷ προκοπῆς αὐτῶν, τὸ κατὰ δύναμιν, ἀποφέροντες.

Ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων τούτων τῶν δύο κάτω δεκαετηρίδων, ἐν αἷς ἀδιαλείπτως ξυγκυκᾶται γῆ καὶ θάλαττα ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ σκότους, τῶν δίκην μονιοῦ ἀγρίου ἐμπηδώντων εἰς τὴν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου καὶ ποσὶν αὐτὸν καὶ ὀδοῦσι κατανεμομένων, νῦν ὀψὲ πέρα πάσης προσδοκίας ζήλῳ δῆθεν ἐθνικότητος καὶ ἐξάρματι φρονήματος ἐξάλλῳ μυρίαι ὅσαι λοιδορίαι δύσφημοι καὶ ἀδυσώπητοι ἐπιβουλαὶ, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἰδίᾳ καὶ ἀναφανδὸν ἐξετοξεύθησαν καὶ καθ' ἡμέραν ἐκτοξεύονται κατὰ πάσης τῆς ἱεραρχίας ταύτης δὴ τῆς, ὡς ὁ Κύριος αὐτῆς, τὸν ἀκανθωτὸν περικειμένης στέφανον τῶν αὐτῆς ἀδιαλείπτων παθημάτων Μεγάλης Ἐκκλησίας, χάρμα μὲν πᾶσι τοῖς τῆς πίστεως ἐχθροῖς, δριμὺ δὲ ἄλγος καὶ σκάνδαλον ἐνδήμιον πᾶσι τοῖς τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ, Ἀποστολικῷ καὶ πατριαρχικῷ Θρόνῳ προσκειμένοις ὀρθοδόξοις, ἐπὶ λύμῃ ἠθικῇ, οὐδ' ἂν εἴποι τις ἡλίκῃ, τῶν ἀπονήρων καὶ εὐθραύστων συνειδήσεων τοσούτων εἰκῇ καὶ δωρεὰν καταῤῥαδιουργουμένων εὐσεβουσῶν Βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν, ὧν ἔστιν ὅπου οἱ τοῖς ἤθεσιν ἀναγωγότεροι καὶ τὴν θρησκείαν ἐπιπόλαιοι, τὸ

δὲ πρέπον καὶ τὸ δίκαιον ἀνὰ τὴν κορύνην φέροντες, προσήλασαν καὶ μέχρι βίας ὀχλαγωγικῆς καὶ χειροδίκου, χεῖρα ἱερόσυλον καὶ ἀσεβῆ ἐπιβαλόντες κατὰ τῶν μεγίστων σεβασμάτων τῆς θρησκείας καὶ κατὰ τοῦ Ἱεροῦ προσώπου τῶν κανονικῶν καὶ γηραιῶν ποιμένων, καὶ ἀτεχνῶς αὐτὸ δὴ τὸ τῆς παροιμίας λείαν Μυσῶν τὰς ἐκκλησίας ποιησάμενοι ἐν ὀνόματι καὶ ἐπὶ γαυριάματι τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὃν ὁ μέγας Φώτιος ἀπεκάλει ἐν τῷ ἄρχοντι αὐτῶν: « τὸ καλὸν ἄγαλμα τῶν πόνων αὐτοῦ, τὸ εὐγενὲς καὶ γνήσιον γέννημα τῶν πνευματικῶν ὠδίνων αὐτοῦ. »

γ΄.) Ὅθεν μὲν οὖν καὶ ὅτου ἕνεκα ἐξ ἀρχῆς τὸ κακὸν κεκίνηται, ὅσας τε, χρονίσαν, ἐποιήσατο τὰς ἐπιδόσεις, καὶ τίνων μὲν προφάσεων καὶ ἐγκλημάτων ἀντεχόμενοι οἱ στασιάσαντες, ὁποίας τὰς αἰτήσεις προὐβάλλοντο, ποίοις δὲ τρόποις τῇ ἀνάγκῃ ἐπαρήγουσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, κατὰ τὸ ἐνὸν ἐπεμελήθη τὰς προφάσεις πάσας ἄρδην τῶν ἀτακτημάτων ἆραι, ταῦτα μακρὸν ὄν, τάχα δὲ καὶ ἄκαιρον καθ' ἕκαστον διεξιέναι τῇ ὑμετέρᾳ ἐν Κυρίῳ θεοσυντηρήτῳ ἀδελφότητι, οὐδὲ αὐτῇ τὰ πλείω ἀγνοούσῃ ἐκ παμπόλλων πολλαχοῦ εἰρημένων τε καὶ γεγραμμένων, τὰ κεφαλαιωδέστερα ἱστορικώτερον διεξελθεῖν πειρασόμεθα, ἐξ ὧν μάλιστα πρῶτον μὲν σαφῶς δηλωθήσεται, ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῇ θείᾳ ἀντιλήψει οὔτε τῶν αἰτιαμάτων, ὧν ἐγκαλοῦσιν αὐτῇ, ἔνοχος οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐλέγχθη τοῖς ἔργοις, οὔτε τὸν τάραχον, ὅθεν ποθὲν ἄρτι φυέντα, παριδεῖν ἠνέσχετο· ἀλλὰ τὴν πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς ἀνείληφε μέριμναν, καὶ τὴν προσήκουσαν μετελήλυθε μακροθυμοῦσα οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν, εἴπως τοὺς τραχυνομένους δυσωπήσειε, καὶ τοὺς διακενῆς ἀποβουκολουμένους εὐσεβεῖς λαοὺς λυτρώσαιτο, καὶ θεραπεύσειεν αὐτῶν τὰς ὑπ' ἐνίων ἐπ' ἐσχάτων προβαλλομένας, εἴτε πνευματικὰς χρὴ λέγειν, ἀνάγκας, εἴτ' ἐθνικὰς φιλοτιμίας· εἶτα δὲ τῇ ἀφηγήσει καταφανεστέραν τὴν ἀνάγκην καταστήσομεν, δι' ἣν τὴν τούτων εἴδησιν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ Ἀποστολικῇ συνέσει ἐπενεγκεῖν ἐδικαιώσαμεν, ὡς ἂν τῶν μειζόνων δῆλά γε δὴ καὶ δημοσίων ἀῤῥωστημάτων ἐπιφανέστερα καὶ δραστικώτερα ἐπιπάσσοιτο καὶ τὰ φάρμακα.

δ΄.) Οὐκ ἔσθ' ὅπως λέληθεν οὐδὲ τὴν ὑμετέραν ποιμαντικὴν καὶ ἄγρυπνον προνοιαν, ὅτι ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς κάτω τούτοις χρόνοις, ὅτε τοῖς πολλοῖς μικρὰ τῶν οὐρανίων μέλει, ἐπτοημένοις εἰς τὰ γήϊνα, πολυσχημάτιστος ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς ἔωθεν καὶ ἐν ἑαυτῇ ἰσχυρᾶς ὀρθοδοξίας, θεασαμένη ὄμματι βασκάνῳ τὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας οὐράνιον καὶ τῇ τοῦ Νυμφίου αὐτῆς χάριτι ἀκαταγώνιστον ὕψος καὶ σθένος, ἀνθρωπίναις δὲ ταῖς φαντασίαις διανοηθεῖσα πονηρῶς, ὡς, εἰ ἄρα τῶν σαρκῶν αὐτῆς ἅψαιτο (ἐπεὶ οὐκ ἴσχυσε μετακινῆσαι τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς θεοσκεπάστου καὶ οὐρανομήκους πέτρας τῆς πίστεως) ῥᾷστα καὶ ἀπόνως αὐτὴν χειρώσεται καὶ καθυποτάξει, ταῦτα συμβουλίᾳ τοῦ κακομηχάνου ὄφεως τυρεύσασα καὶ μηχανησαμένη, ὥρμησε λοιπὸν τὰς ἐθνολόγους καὶ φυλετικὰς φιλοτιμίας καὶ τὰ κοσμικῶς λυσιτελοῦντα τοῖς ἑκασταχοῦ ποιμνίοις ὑπανάψαι καὶ κεντῆσαι, ἐκεῖθεν ἕκαστον ἐξέλκουσα καὶ δελεάζουσα, ὅθεν μάλιστα τρωτὸν ἐώρα καὶ εὐάλωτον. Οὐκ ἔχουσα δὲ ὅθεν πιθανώτερον καθάψαιτο τοῦ σεβασμίου Κλήρου τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ ἀηττήτου τούτου ὑπερμάχου τε καὶ διδασκάλου τῆς πατρῴας εὐσεβείας, πλάττετ' αὐτοῦ παρ' ἀκροαταῖς ἁπλοϊκοῖς ἢ τὰ ξενότροπα παιδεύματα καὶ ἤθη καὶ θέσμια θαυμάζουσι καὶ εὐχερῶς ὀλιγωροῦσι τῶν πατρίων, βιαίας δῆθεν καὶ ἁδρὰς χρηματικὰς εἰσπράξεις καὶ ἐκουσίαν καταπάτησιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς φυλῆς (ἥτις ἂν αὐτοῖς ἑκασταχοῦ συμφέρῃ) κινδυνευούσης (φάσκουσι καὶ ποτνιῶνται) ὑπὸ τοιαύτην τυραννίδα διαιωνίσαι τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτῆς δουλείαν, ὥστε πάντων τῶν ἐθνῶν ἀναφανῆναι τὸ ποταπώτατον καὶ χείριστον· εἰς δὲ τοιοῦτον ἀπονοίας ἤλασαν οἱ τοῦ ἡμετέρου κλήρου ἀπηνεῖς καὶ δόλιοι διῶκται καὶ συκοφάνται, ὥστε τὴν ἔξωσιν αὐτῶν πάσῃ μηχανῇ ἐκ πάσης γῆς Βουλγάρων προκατασκευάζοντες, ἔπεισάν τινας ὡς ἄρα πλήθει καὶ φυλῇ ἀκολουθεῖν ὀφείλει καὶ ἡ τοῦ Ποιμένος οὐχ ὁμοιογλωσσία γοῦν, ἀλλὰ φυλετικότης, ὥσπερεὶ ὁ τοῦ Θεοῦ Ἀπόστολος οὐ τὴν πίστιν καὶ τὸ εὐαγγέλιον, ἀλλὰ τὸ φῦλον καὶ τὸ ἔθνος διεκπροσωπεῖν κεκλήρωτο, ὃν δὴ τρόπον ὁ ἐν ἀνθρωπίνοις συνεδρίοις περὶ ἀνθρωπίνων καὶ κοινῶν πραγμάτων βουλευόμενος· οὗ τί ἂν γένοιτο παραλογώτερον καὶ βλασφημότερον ἐν τῇ θεοκυβερνήτῳ ἐκκλησίᾳ ; Ἀλλὰ γὰρ, ἐχρῆν, ὡς

ἔοικε, πᾶσαν ἀνακινῆσαι μηχανὴν τοῦ πονηροῦ, καὶ πάντοθεν φαλαγγηδὸν πολιορκῆσαι τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἀκρόπολιν, ἐφ' ᾧ ἢ τὰ θεμέλια αὐτῆς σαλεῦσαι ἢ ταῖς πυκναῖς φυλετικαῖς βολίσι περικεῖραι γοῦν τὰς κάλλει καὶ δυνάμει πίστεως ὀρθῆς κομώσας πολλὰς καὶ κραταιὰς αὐτῆς ἐπάλξεις καὶ περιπυργώσεις·

έ. Τοιγαροῦν ἀπὸ φαρέτρας οὕτως ἀπαισίας ἀνθρώπων σπερμολόγων βελῶν ἀδιαλείπτων καὶ πικρῶν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας βαλλομένων, οὕτω πυκνὰ καὶ μικροῦ δεῖν θανάσιμα ἐνέσκηψε τὰ ἐν τῷ σώματι τῶν ἐν Χριστῷ πεφιλημένων καὶ τιμίων τέκνων, τῶν Βουλγάρων ἢ Βουλγαροφώνων, τραύματα, ὡς ἐνίους τούτων, ἀρχαῖς βεβήλοις καὶ ἐπιθυμίαις νεωτερικαῖς καθυπαχθέντας προνομίας μέν τινας καὶ δικαιούχους προτιμήσεις θηρᾶσθαι, οἵας καὶ ὅσας οὐκ ἦν τῶν ἐφ' ἡμῖν οὔτε δοῦναι οὔτ' ἀφελεῖν· ἐγκλήματα δ' ἐπάγειν καὶ αἰτήματα ἄλλοτ' ἄλλα (οὐ δὲ γὰρ στῆναι δύνατ' ἂν διάθεσις, ἀεὶ τοῦ πλείονος ὀρεγομένη καὶ ὑπὸ ἀλλοτρίας διανοίας φρενουμένη) οὐκ αὐτοὺς ἐν τῇ αὐλῇ τῆς ἐκκλησίας πρόσωπον πρὸς πρόσωπον παρισταμένους, ὅπου ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν, ἀλλ' ὀπίσω κρυπτομένους φιλολάου μὲν καὶ περίφρονος, κοσμικῆς δ' ἐξουσίας, ἐξ ἧς οὐκ ἂν ἕτερον προέλθοι παρὰ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν, μηδένα δὲ μηδαμῶς προσίεσθαι ποιμένα τῶν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης ἐκκλησίας στελλομένων καὶ αὐτῇ συντεταγμένων ἐν Κυρίῳ, κἂν ὦσι τήν τε γλῶτταν καὶ τὸ γένος ἐκ Βουλγάρων Βούλγαροι, ἀλλ' ἰδίαν μὲν καὶ ἐθνικήν (φασιν) ἱεραρχίαν τε καὶ ἐκκλησίαν ἀγωνίζεσθαι κατασκευάζειν, γεωγραφικῶς τε καὶ ἱστορικῶς ἀπεριόριστον καὶ ἀπαραδειγμάτιστον, ὡς ταύτην οὖσαν ἱκανὴν κλέος αὐτοῖς ἐθνικὸν καὶ μεγαλεῖον δόξης καὶ δυνάμεως περιάψαι· τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀγαθὰ, τὰ νεώτερα καὶ τὰ παλαιὰ, σκύβαλα καὶ ὡς τὸ οὐδὲν ἡγεῖσθαι.

Οὐκοῦν μάτην μὲν ἄρα ἡ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, στοιχοῦσα τῷ εὐαγγελίῳ τῆς ἀγάπης, παντὶ σθένει καὶ παντοίαις προτροπαῖς καὶ ἐκτενεῖ τῇ παρακλήσει, καὶ εἰσφοραῖς χρηματικαῖς συνήργησε, τό γ' ἐπ' αὐτὴν, εἰς τὸ οἰκοδομηθῆναι ὑπὲρ τῶν τῇ δὲ παρεπιδημούντων εὐσεβῶν Βουλγάρων καὶ Βουλγαροφώνων ἤδη ἀπὸ τοῦ ᾳωμήου ἔτους οὐ μόνον ἴδιον Βουλγαρικὸν σχολεῖον, ἀλλὰ καὶ Ἱερὸν Ναὸν ἐν Φα-

ναρίῳ, ἐπὶ τῷ τελεῖσθαι δηλονότι τὰ Ἱερὰ μυστήρια καὶ τὰς ἀκολουθίας καὶ τὸ κήρυγμα βουλγαροσλαβιστί. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τοῖς Βουλγάροις τούτοις ἐξαιτησαμένοις ἴδιον αὐτοῖς καὶ ὁμόγλωσσον ἐπίσκοπον ἐπέστησεν ἡ Ἐκκλησία, τὸν Λαοδικείας Στέφανον, μεθ' ὃν τῶν Πατάρων Πολύκαρπον καὶ μετὰ τοῦτον τὸν οὔπω τότε νεωτερίσαντα Μακριουπόλεως Ἱλαρίωνα. Τοιαῦτα δὲ χαριζομένη ἀνθρώποις ἄλλα κεύθουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐλελήθει ἄρ' ἑαυτὴν προμαχῶνα στάσεως αὐτῇ χειρὶ κατασκευάζουσα. Ὅσοι γὰρ ἐνεστερνίσαντο τὴν ἐκφυλέτισιν καὶ τὴν φυλετικὴν διάῤῥηξιν τῆς Ἐκκλησίας, οὗτοι σπουδῇ τῇ πάσῃ δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας τοῦ εἰσπράττεσθαι ἐράνους ἀργυρίου πάντας τοὺς ἀπράγμονας Βουλγάρους, ἐπὶ τῷ ἱδρῦσαι δῆθεν μεγαλοπρεπῆ ναὸν Βουλγαρικὸν ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Κωνσταντίνου πόλει, καὶ χρώμασι ποιητικοῖς καὶ θωπευτικαῖς χρηστολογίαις ἐγκοσμοῦντες καὶ ἐξαίροντες τὸν Ἱερὸν τοῦτον σηκὸν, ὡς πυρῆνα ἄντικρυς καὶ θρόνον τῆς ὁσονοὺ ἀνατελλούσης Βουλγαρικῆς αὐτονομίας καὶ αὐθυπαρξίας, ἐποίουν ἀδεῶς ἀμφότερα· καὶ ἀργύριον συνῆγον ἀπὸ πάντων ἐπ' ἀδήλοις ἀμύθητον, ἄλλην ἄλλῳ χρῆσιν στωμύλοις καὶ σεμνοῖς τοῖς ῥήμασιν ὑπεγγυώμενοι, καὶ ὁ σχέτλιον, τὸν σπόρον τῆς ἀνταρτικῆς αὐτῶν ἐθνολογίας πανταχοῦ διέσπειρον, καθάπερ θούριον σαλπίζοντες τὴν ἀπὸ τοῦ Γραικικοῦ ζυγοῦ Βουλγαρικὴν ἐθνεγερσίαν καὶ χειραφέτησιν.

Μάτην δὲ ἄρα καὶ ἐν τῇ Φιλίππου πόλει, ὅπῃ τῆς διχοστασίας τὸ δεινὸν ἐσφάδαζεν ἰταμώτερον διὰ τοὺς ἀπὸ τοῦ ᾳωμζ'ου ἔτους παρεισδύντας ἐπήλυδας, διδασκάλους μὲν οὔ, δημηγέρτας δὲ καὶ φρεναπάτας τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἐπιεικῶς συγκαταβαίνουσα τῇ ἀσθενείᾳ τῶν φυλετικῇ μαχαίρᾳ διχοτομεῖν καὶ μετὰ βραχὺ πολυτομεῖν τε καὶ σπαράσσειν ὡρμημένων τὴν μίαν ποίμνην τοῦ Σωτῆρος, ἐντόνως ἐνετέλλετο καὶ παρηγγύα τοῖς πολλῷ τῷ μέτρῳ πλεονάζουσι τῷ πλήθει ἑλληνογενέσι καὶ ἑλληνοφώνοις Φιλιππουπολίταις, ἄκρους γιγνομένους τὴν φιλαδελφείαν, μηδαμῶς κωλύειν, ὥστε Σλαβιστὶ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ψάλλεσθαι ἐν δυοῖν ἐξ ἅπαντος τῶν ὑπαρχόντων ἱερῶν ναῶν, καίπερ ὧν μὲν γογγυζόντων, ἔστιν ὧν δὲ ἰσχυρῶς ἀντιβοώντων καὶ διαμαρτυρομένων τῶν ἀνέκαθεν ἐνοριτῶν καὶ νομίμων κτητόρων αὐτῶν Γραικῶν.

Μάτην ὁμοίως ποῦ μὲν Ἀρχιερεῖς Βουλγάρους ἢ βουλγαροφλώσσους, χάριν τοῖς Βουλγάροις φέρουσα ἡ Ἐκκλησία καὶ τὴν κυρίαν τῆς ἀνταρτικῆς κινήσεως αὐτῶν ἐκκόπτουσα πρόφασιν, τοὺς μὲν εἶχεν ἤδη καταστησαμένη, τοὺς δ' ἤμελλέ τε καὶ προετίθετο ἐν παροικίαις χηρευούσαις· ποῦ δὲ καὶ μετατιθέναι τινὰς ἠναγκάζετο, ἐπεὶ σφοδροὺς ἑώρα τοὺς Βουλγάρους αὐτοῖς ἐγκειμένους, καὶ ἄλλα τε ἐγκλήματα ἐπισωρεύοντας καὶ, τὸ τῆς συνηθείας, τὴν τῆς Βουλγαρικῆς φυλῆς καταδρομὴν καὶ ἐπήρειαν.

Μάτην ὡσαύτως Ἐκκλησία καὶ Κυβέρνησις πολλὰ πολλαχόθεν παρὰ τῶν ὀρθὰ φρονούντων καὶ εἰρηνικῶν Βουλγάρων γράμματα κοινὰ καὶ ἴδια κομιζόμεναι, τῶν μὲν εὐαρίθμων ταραχοποιῶν τὰς πολλὰς συκοφαντίας ἐξελέγχοντα, αὐτῶν δὲ διαστέλλοντα καὶ ἐξαιροῦντα τὸν ἀθῶον καὶ φιλήσυχον Βουλγαρικὸν λαόν, προσεκάλουν μαθητὰς Βουλγάρους οἱ μὲν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἡ δὲ εἰς τὴν Ἰατρικήν, ἀμφότεραι, τὸ εἰς ἑκατέραν ἧκον, προάγουσαι εἰς τελειότητα κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν τὸ ὑπήκοον, οὔτε ταύτῃ μᾶλλον ἢ ἐκείνῃ τῇ φυλῇ προσέχουσαι.

ς'. Μάτην, φαμὲν, ταῦτα καὶ τὰ ἔτι πρότερον καὶ τὰ ἐς ὕστερον παρὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν Μητρὸς Μεγάλης Ἐκκλησίας εὐεργετήματα καβέβληται ἐπὶ τῷ δυσωπῆσαι τούτους δὲ τοὺς νεωτεριστὰς, ὥστ' ἀνανήψαντας φυλάξαι ἑαυτοὺς καὶ τὸ οἰκεῖον ἔθνος καὶ τοὺς ὁμοδόξους ἀπὸ μειζόνων σάλων καὶ κοινῶν σκανδάλων, ὧν τὸ αἰώνιον οὐ αἰ εὐθύνει τὸν αἴτιον. Μετὰ γὰρ τὸν Ἀνατολικὸν ἐκεῖνον πόλεμον ἄρτι τῶν πραγμάτων καταστάντων, τῆς δ' ἐφ' ἡμᾶς φιλονόμου καὶ μεγαλοδώρου Κυβερνήσεως πανδήμως αὖθις ἀνακηρυξάσης τοὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς τῆς ἀνεξιθρησκείας, οὓς διὰ τοῦ ὑψηλοῦ Χάττι-χουμαγιοὺν κεκύρωκε, ταύτης ἐπιλαβόμενοι τῆς προφάσεως, καὶ κομιδῇ ἐκτόπως ἀνεξιθρησκείαν ὑπειληφότες οὐ τὸ ἀνέχεσθαι ἀλλήλων, ὥσπερ οὖν εἰκὸς, τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας καὶ θρησκείας, ἀλλὰ τὸ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ θρησκείᾳ τε καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεῖναι νηποινεὶ παρανομεῖν τὸν βουλόμενον καὶ ἐν ἀλλοτρίῳ καὶ ἀθέσμῳ πνεύματι ἀνατρέπειν τὰ εὖ καὶ πατροπαραδότως κείμενα, καὶ τὸ προσωπεῖον λοιπὸν ἀφελόμενοι, καὶ ῥαγδαίως ἤδη καὶ ἀναφανδὸν ἐπιτιθέμενοι κατὰ τοῦ Κλήρου τοῦ Κυρίου, ἄλλως τε καὶ δι' ἐφημερίδων, ὧν ἔστιν ἃς

γεζουϊτικὸς ὑπεφύσα καὶ συνέταττε καὶ νοῦς καὶ κάλαμος, ἐδείνωσαν τὸ κακὸν ἐν ἀπαιδεύτῳ κοινωνίᾳ εἰς τοῦσχατον. Ἡ δέ τοι δείνωσις αὕτη οὐ μόνον τὰς πολυειδεῖς καὶ πάσης τραγῳδίας καὶ θρήνων ἀνάπλεως κακώσεις τῶν ἑλληνοφώνων Κληρικῶν καὶ διδασκάλων ἔστιν ὅπου τῶν ἐπαρχιῶν ἐπεσπάσατό τε καὶ παρεσκεύασεν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις τὸν μὲν Ἰούλιον τοῦ ᾳωνς'ου σωτηρίου ἔτους ἱκετηρίαν τῇ Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῇ Μεγαλειότητι, τῷ μεγαθύμῳ Σουλτάνῳ, ἐπ' ὀνόματι δῆθεν τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ προεκάλεσεν, ἐξαιτουμένου ταὐτὰ καὶ παραπλήσια τοῖς τῶν Γραικῶν καὶ Ἀρμενίων ὑπηκόων προνόμια καὶ δίκαια, οἷων καὶ αὐτοὶ (ἔφασαν) ἕως μεσούσης τῆς παρεληλυθυίας ἑκατονταετηρίδος ἀπολελαυκότες, τὰ πάντ' ἀφῄρηντται πρὸς τοῦ Γραικικοῦ Πατριαρχείου. Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους ἦρος ἄρτι διαγελῶντος, ἐπειδή περ τὸ Σουλτανικὸν διάγγελμα διαπεφοιτήκει πανταχόσε περὶ τῆς συγκροτήσεως τῆς διὰ τοῦ τρίτου Ἄρθρου τοῦ μνηισθέντος Χάττι Χουμαγιοὺν προαγγελθείσης γενικωτέρας τῶν ἀνὰ τὸ Κράτος χριστιανῶν συνελεύσεως ἐπὶ διευθετήσει τῶν κοινῶν πραγμάτων, τοῦτον νομίσαντες ἥκειν τὸν καιρὸν τοῦ ἀποκαταστῆσαι κατ' εὐχὴν τὴν κατ'αὐτοὺς ἐθνικὴν καὶ ἀνεξάρτητον Ἱεραρχίαν, καὶ ἓν τοῦτο φέροντες τὸ σύνθημα ἐπί τε γλώττης καὶ ἐπὶ καλάμου, πάλιν οὔτε λοιδορίας, οὔτε συκοφαντίας, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἀπήσχοντο, ὁπόσα ἀποδείξειν ἔμελλε τὸν παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κλῆρον ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ἀπὸ Ἕλληνος ἕως Βουλγάρου, ἀπηνῆ ὄηθεν διώκτην ὄντα τῆς Βουλγαρικῆς ἐθνότητος, καὶ ἀποκλειστικὸν καὶ πλεονέκτην καὶ, ὃ μάλιστα σατανικὸν, τὴν ἀρχὴν ἀδιόρθωτον. Αἱ δὲ δὴ οὕτω χαλεπαὶ καὶ βαρύταται διαβολαὶ καὶ δυσφημίαι, οὐ πολὺ ἀφεστηκυῖαι τοῦ γελοίου καὶ ἀπιθάνου διὰ τὴν ὑπερβολὴν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εὐστοχήσασαι τοῦ σκοποῦ τῶν διαδιδόντων, εἰσώθησαν ὅμως εἰς τὰ οὐνιτικὰ τῆς προπαγάνδας δίκτυα δι' ἀντεκδίκησιν μᾶλλον καὶ κέρδος ὑλικὸν, ἢ κατ' ἐπίγνωσιν, ὀλίγην ἄγραν βουλγαρικὴν, πρῶτα μὲν ἐν Πολυάνῃ τῇ θεοσώστῳ ἐπισκοπῇ τοῦ Θεσσαλονίκης, κατόπιν δὲ καὶ ἄλλοθι, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος· τὸ γὰρ ψεῦδος βραχύβιον.

ζ'.) Ἐφ' ὅσον μὲν οὖν ἀφανέστερον καὶ ἰδιωτικώτερον ἐλέγετό τε καὶ

ἐγράφετο τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν Βουλγαριστῶν αἰτήματά τε καὶ αἰτιάματα, τέως ἰδιωτικῶς ὁμοίως καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτη Ἐκκλησία διετέλει τὴν οἰκείαν τάξιν, τάξιν φύλακος ἀγρύπνου καὶ μητρὸς πολυμερίμνου, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον καταλείπουσα, ἀεὶ διά τ' ἐπιστολῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ διὰ εἰδικῶν πραγματειῶν, καὶ σπανιώτερον, ἐν δημοσιογραφικαῖς μελέταις νουθετοῦσά τε καὶ παραινοῦσα, προλαμβάνουσα καὶ αἴρουσα, ὅσον ἐνῆν, τὰ τῆς διχοστασίας λαοκτόνα σκάνδαλα, ὥστ' εἰρηνοποιῆσαι καὶ, εἰ θέμις λέγειν, μειλίξαι καὶ ἐξευγενίσαι παῖδας στρυφνοὺς, νεανικώτερον σφαδάζοντας κατὰ τῆς ἑαυτῶν μητρὸς καὶ ἀγνοοῦσι μὲν ἑοικότας οἷον θαυμαστὸν τυγχάνει τὸ ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ζῆν τὰ τέκνα σύμπαντα ὑπὸ τὸ ζωογόνον θάλπος μητρικῆς στοργῆς καὶ τῆς ἰσότητος συναπολαύειν, ἰσότητος ἐχούσης τὸ κατ' ἀξίαν, κατὰ τὴν θεολόγον φωνὴν, οὐκ εἰδότας δὲ τί καὶ προσαιτοῦνται ἴδιον ἐκ τῆς κοινῆς κληρονομίας τοῦ Κυρίου.

η.) Ἀλλ' ἄρτι τοῦ ᾱωξ'ου σωτηρίου ἔτους ἀνατειλαντος (τῇ ιέ. Ἰανουαρίου), ὀγδοήκοντα Τιρναβιτῶν ἱκετηρίαν ἔγγραφον ὁ ἐν τῇ προρρηθείσῃ Συνελεύσει συνεδρεύων ἀντιπρόσωπος αὐτῶν ἐπιδεδωκὼς τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ἐπανελάμβανε τὰ ἐν αὐτῇ ἐγγράφως καὶ πρὸς τὴν Συνέλευσιν, ἐν ἓξ προτάσεσι διατυπώσας τά τε περὶ τῆς ἀμφοῖν τῶν τὰ πρώην ποτ' αὐτοκεφάλων δῆθεν γενομένων ἀρχιεπισκοπῶν Ἀχριδῶν καὶ Τυρνόβου ὀφειλομένης ἀποκαταστάσεως, καὶ τὸ χειροτονεῖν Ἀρχιερεῖς Βουλγαρογενεῖς, πάντη πάντως ἰσοτίμους τοῖς ἐκ τῶν Γραικῶν ἐσομένους, ἔτι μὴν τὴν τῆς οἰκείας γλώττης ἀδέσμευτον χρῆσιν, καὶ τελευταῖον τὴν τοῦ ἐπιλεγομένου κοινοῦ χρέους ἀκριβῆ ἐξέλεγξιν, ἵνα γνωσθέντες οἱ τὰ Πατριαρχεῖα παρὰ λόγον (ἔφη) χρεώσαντες, αὐτοὶ ἀναγκασθεῖεν ποιήσασθαι τὴν ἐξόφλησιν. Ἐπεὶ δὲ ἡ Συνέλευσις τὰ Τυρναβικὰ ταῦτ' αἰτήματα, καί περ ἕνεκά γε τοῦ προτείναντος Ἀντιπροσώπου τύπον ἐπαρχιακῆς βουλήσεως φέρειν δοκοῦντα, οὔτε συνεζήτησεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσήκετο, τοῦτο μὲν διὰ τὸ ἐποικοδομηθῆναι ἐπὶ αἰτιάσεων καὶ διϊσχυρισμῶν ἀναπόδεικτων, τοῦτο δὲ διὰ τὸ ξένα εἶναι τῆς τῆς Συνελεύσεως ἐντολῆς· ὁ μὲν ἀντιπρόσωπος, διαμαρτυρόμενος πρὸς τὸ Συνέδριον, ἀπέστη. Οἱ δὲ ὁμοφρονοῦντες αὐτῷ, ὥσπερ ἀπέλπιδες καὶ ἀπόλυτοι γεγονότες, καὶ συστηματικῶς καὶ ἐπιθετικώτερον ἤδη τῆς κατὰ τῶν Πατριαρχείων ἀνταρσίας καὶ καταφορᾶς ἀψάμενοι, προὔβησαν, φεῦ, καὶ εἰς βεβήλωσιν καὶ ἐμπρησμὸν τῶν πανακράντων εὐαγγελίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ ἱερῶν τινων εἰκόνων, ὡς φθεγγομένων ἑλληνιστὶ, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ εἰς διαρπαγὴν ὅλων ἐπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων, ζητοῦντες τὰς ψυχὰς τῶν ἐν αὐταῖς ποιμένων τοῦ ἀπολέσαι αὐτάς.

θ'). Ἀλλ' ἦν ἄρα τούτων τῶν τοῦ ὄχλου ἀχαλίνων σκιρτημάτων καὶ ἀσεβημάτων ἄλλα τόσῳ βαρύτερα καὶ χαλεπώτερα, ὅσῳ οἱ πράττοντες ἐδόκουν οὐκ ἀγνῶτες εἶναι τῶν κανόνων, τῶν δ' ἄλλων νουνεχέστεροι καὶ τόπον διδασκάλων εὐσεβείας, ὡς ἐπίσκοποι, ἐπέχοντες. Τῇ τρίτῃ γὰρ ἱσταμένου τοῦ Ἀπριλίου κατὰ τὸ αὐτὸ σωτήριον ἔτος, ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ κλητῇ καὶ κοσμοσωτηρίῳ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Ζωοδότου ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως, ἐν ᾗ ἐχθροὶ καὶ φίλοι, ὡς ἐν ἐπινικίῳ χαρᾷ καὶ πανηγύρει περιπτυσσόμενοι ἀλλήλους ἐν ἀδελφικῷ φιλήματι, πανηγυρίζομεν τὰ κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας τρόπαια καὶ νικητήρια τῆς ἐκκλησίας διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ταύτῃ τῇ λαμπρᾷ καὶ τῆς κοινῆς ἀγαλλιάσεως ἡμέρᾳ ὁ τοῦ προμνησθέντος Παλαταίου Βουλγαρικοῦ ναίσκου (ἔστι δ'ὁ Παλατᾶς ἀγχιτέρμων τῇ τοῦ Φαναρίου συνοικίᾳ, ὧν ἀμφοῖν μέσος ἵδρυται ὁ Βουλγαρικὸς ναὸς) χωρεπίσκοπος Ἱλαρίων, ἀνιλέῳ διανοίᾳ καὶ παντόλμῳ γλώττῃ ἀπαλείψας ἐκ τῶν ἱερῶν διπτύχων τὸ μνημόσυνον τοῦ δικαίου καὶ κανονικοῦ Πατριάρχου, οὐδὲν παθὼν αὐτὸς, οὐδενὸς ἐκεῖνον κατεγνωκότος, ἐμνημόνευσε καὶ τότε κἀν τῷ ἐπιόντι, καθάπερ αὐτοκέφαλος καὶ αὐτοχειροτόνητός τις Ἀρχιεπίσκοπος πάντων τῶν ἁπανταχοῦ Βουλγάρων, « πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων »· τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ ἐφεξῆς ἀδεῶς καὶ ἀσυστόλως ἐχοροστάτει δίχα τῆς κανονικῆς ἀδείας, καὶ λάρυγγι σχισματικῷ ἠλάλαζε τὸ ἀποτρόπαιον τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπαναστάσεως κήρυγμα. Τηνικαῦτα μὲν οὖν, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, μετὰ δευτέραν πρόσκλησιν ἐκὼν ἀέκων ἐπὶ Συνόδου παραστὰς (τῇ ιγ. ἀπριλίου), οὐκ εἶχεν ἄλλως συσκιάσαι τὸ ἔγκλημα, ἢ τεχνηέντως ἐπισείων τῷ Ἱερῷ τουτῳὶ Συνεδρίῳ τοῦ λαοῦ τὸ κέλευσμα, καὶ ἀπειλῶν μὲν, ὡς ἀπαρέσκοι ἄρα τῷ Βουλγαρικῷ λαῷ ἡ ἐκκλησιαστι-

κὴ Ἀρχὴ, ὑποδεικνὺς δὲ οὕτω τὸ ἀμεταμέλητον. Καὶ ἀληθῶς τῇ ἀντικανονικῇ ἐμμένων βουλῇ, καὶ ἔκτοτε συμπαρασύρας τόν τε πρώην Δυρραχίου Αὐξέντιον καὶ κατόπιν τὸν Φιλιππουπόλεως Παΐσιον, ἄμφω οὐδενὸς δευτέρους τὴν ἀντικανονικὴν ἀπόνοιαν ἀναφανέντας, ἑδραῖον ἔπηξεν ἔν τε Κωνσταντινουπόλει παρὰ τὰς πύλας τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, καὶ βραδύτερον ἔσθ' ὅπου τῶν Βουλγαρικῶν παροικιῶν, ἑδραῖον καὶ ἀπεσχισμένον θυσιαστήριον, νέος Ναυάτος ἐν τῇ Νέᾳ-Ῥώμῃ ἀρχηγὸν ἑαυτὸν τῆς τῶν Βουλγάρων ἐθνικῆς ἐκκλησίας καὶ ὀνομάζων καὶ κηρύττων καὶ μνημονευόμενος. Τῶν δ' ἄλλων δύο, (ἵνα μὴ τὸν κοιμηθέντα ταράξωμεν) ὁ πρὸ τοῦ καθαιρεθῆναι Φιλιππουπόλεως Παΐσιος, ἐν τῇ Φιλίππου πόλει τέως τὰς διατριβὰς ποιούμενος, οὔτε τὸ εἰωθὸς ψηφοδέλτιον εἰς Βασιλεύουσαν ἔπεμπε, τὸ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ Πατριάρχου (φθὰς γὰρ κατὰ μάϊον ὁ Παναγιώτατος κὺρ Κύριλλος τὴν παραίτησιν ἐποιήσατο), οὔτε μὴν, λόγον ἀπαιτούμενος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας περὶ ὧν κατηγορεῖτο, διδόναι ἤθελεν, ἐπηρκεῖτο δὲ γράφων χρῆναι τὸν Ποιμένα τῇ οἰκείᾳ ποίμνῃ ἕπεσθαί τε καὶ συμφρονεῖν· ἕως οὗ ἐξ ἀλογίας εἰς ἀλογίαν μεταπηδῶν, ἐξέκοψε καὶ αὐτὸς τὸ κανονικὸν τοῦ Πατριάρχου μνημόσυνον, καὶ στάδιον εὐρὺ ἀδιαλείπτων καί ποθ' αἱμοσταγῶν σπαραγμῶν ἀπέφηνεν ὁ δείλαιος τὴν ἑαυτοῦ πολυπληθῆ καὶ εὐανδροῦσαν Μητρόπολιν.

ι') Ἐν τούτοις τοίνυν σαλευόντων τῶν Βουλγαρικῶν πραγμάτων, καὶ πολλαχόθεν μὲν γραμμάτων ἱκετευτικῶν ἀφικνουμένων ὁσημέραι, καὶ ἀνακλαιομένων τὰ μυρίων θρήνων ἄξια ἐμφύλια δεινὰ, τὰ ἠθικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ, διὰ τοὺς παρεισφρήσαντας ὀλίγους δημοκόπους καὶ λυμεῶνας, τοὺς νηποινεὶ κατορχουμένους τῶν ἄγαν μακροθύμων τρόπων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, τοῦ δὲ λοιποῦ παντὸς χριστεπωνύμου πληρώματος, ὅσον μὴ Βουλγαρικὸν, ἀσχάλλοντος καὶ ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τῇ τηλικαύτῃ ἀνοχῇ τῆς ἐκκλησίας, ὑφ' ἧς ἀνάστατος γενέσθαι κινδυνεύει ὅλος λαός· ταῦτα ἐμβριθῶς σκεψάμενος καὶ τὸ μέγεθος ἀναμετρήσας τῆς εὐθύνης ὁ Παναγιώτατος προκάτοχος ἡμῶν κὺρ Ἰωακεὶμ, Σύνοδον ἔγνω συγκροτῆσαι ἱερὰν καὶ μεγάλην (τῇ δ' φεβρουαρίου τοῦ ᾳωξα'ου σωτηρίου ἔτους) ἀπό τε τῶν Παναγιωτάτων Πατριαρχῶν πρώην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνενδημούντων Μακαριωτάτων, καὶ πάντων τῶν παρεπιδήμων Μητροπολιτῶν (ἐν οἷς καὶ Βούλγαροι τὸ γένος, ὅ,τε Ῥόδου Ἰγνάτιος, καὶ Νυσσάβας Δωρόθεος, καὶ ὁ Βράτζας Παΐσιος). Ἡ δὲ δὴ Ἁγία καὶ Μεγάλη αὕτη Σύνοδος, εὐλαβῶς καὶ προσηκόντως ἀνασκεψαμένη πᾶσαν τὴν ἀντικανονικὴν διαγωγὴν καὶ πολιτείαν τοῦ τε Μακαριουπόλεως Ἱλαρίωνος καὶ τοῦ πρώην Δυρραχίου Αὐξεντίου, καὶ τὸ ἐν γνώσει καὶ ἐπιμόνως στασιαστικὸν καὶ παντάπασιν ἀγνωσιμάχητον τῶν ἐπισκόπων τούτων ἐν συνοχῇ καρδίας κατιδοῦσα, καὶ μὴν καὶ τὰς ἐνθένδεν συνεπείας πάσας ἀνὰ μίαν ἐπὶ μακροῦ ἀναλογισαμένη, τρὶς δὲ κατὰ τοὺς κανόνας μεταπεμψαμένη πρὸς ἀπολογίαν, ὡς εἶδεν αὐτοὺς ἀπειθοῦντας καὶ σκληροτραχήλους, καθεῖλε μὲν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ βαθμοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ὡς οὐκ αὐτοὺς μόνους τῶν Ἱερῶν καθεστώτων κατεπανεστηκότας, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων καταφρονητὰς, ἀλλὰ τὸ ἐπ' αὐτοῖς καὶ ὅλῳ τῷ Βουλγαρικῷ λαῷ κακοὺς κακίστης ἀνταρσίας καὶ διαφορᾶς εἰσηγητὰς καὶ κήρυκας καὶ λαοφθόρων σκανδάλων σπορεῖς γεγονότας· συγκαθελοῦσα δὲ διὰ παραπλησίους λόγους καὶ τὸν συνένοχον Παΐσιον, καὶ τοὺς τρεῖς ἠνάγκαστο ἐπὶ χρόνον ὑπερορίσαι, ἅτε δὴ καὶ μετὰ τὴν καθαίρεσιν τῇ κακοτρόπῳ μὲν ἐπιμένοντας προαιρέσει, τοὺς δὲ σὺν αὐτοῖς ἀναταράττειν ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιχειροῦντας. Ἵνα δὲ ἡ Σύνοδος μὴ μόνον παιδεύουσα φαίνοιτο τοὺς ἐν τῇ ἀταξίᾳ πρωταγωνιστήσαντας, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸν Βουλγαρικὸν λαὸν ἐνδείξαιτ' αὖθις ἐξαίρετον καὶ ἀτεχνῶς μητρικὴν τῆς ἐκκλησίας στοργὴν καὶ προσπαθεστάτην κηδεμονίαν, τρεῖς μὲν πάλιν αὐτοῖς ἐδωρεῖτο Μητροπολίτας, Ἄνθιμον καὶ Πανάρετον καὶ Ἰγνάτιον, τὸν μὲν εἰς τὴν τοῦ Φιλίππου, ἐκεῖνον δὲ εἰς τὴν Πρέσλαβαν, τὸν δὲ Ἰγνάτιον εἰς τὸ Κεστεντήλιον, καὶ τοὺς σύντρεις τῆς Βουλγαροσλαβικῆς φωνῆς ἐθάδας γνωριζομένους. Σύναμα δὲ καὶ προνομίας καὶ φιλοτιμίας ἔστιν ἃς ταῖς ἀνὰ τὴν Βουλγαρίαν παροικίαις εἰδικῶς ἐχαρίζετο, ἐν πεντεκαίδεκα μὲν ἄρθροις διατυπωσαμένη, τὴν δὲ εἰς τὸ διηνεκὲς ἰσχὺν αὐτῶν καὶ ἀσφάλειαν διά τε ἐγκυκλίου (τῇ κέ. φεβρουαρίου ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει ἐκδεδομένης) καὶ διὰ Σουλτανικοῦ θεσπίσματος εἰσάπαξ κατοχυρωσαμένη.

ιά) Αἱ μὲν οὖν πράξεις αὗται ταυτησὶ τῆς ἐκτάκτου Συνόδου οὐκ εἰς μακρὰν αἰσίως ἐκαρποφόρησαν· ἔνθεν μὲν γὰρ φραγμός τις ἐπετέθειτο ταῖς αὐθαιρέτοις τῶν περὶ τὸν Ἱλαρίωνα ἐπηρείαις· ἔνθεν δ' οὕτω λωφῆσ' ἐπεγένετο τὴν ἐκ τῶν Βουλγάρων οὐνίαν, ὥσθ' οἵ γε πλείους τῶν ἀπάτῃ πτερνισθέντων, κἀκ τῶν κόλπων τῆς ὀρθοδοξίας ἀποσκιρτησάντων, ταχὺ τοὺς ἐξαπατήσαντας ἀπελάκτισαν. Καὶ δὴ ὁ μὲν Παποχειροτόνητος ἐπίσκοπος Ἰωσὴφ ὁ Σοκόλσκης σὺν τῷ περὶ αὐτὸν Πρεσβυτερίῳ τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀφανὴς ἐγίγνετο, πολλά τε καλά τε πρότερον νουθετήσας καὶ ἐντειλάμενος τοῖς ὁμογενέσι, μεμνῆσθ' ἀπιστεῖν τοῖς ὅθεν ποθὲν ἀναδυνούσαις ἀλώπεξιν, οὐδὲν ὅ, τι μὴ καθυπισχνουμέναις ὑπὲρ τοῦ ἀγρεῦσαι ψυχάς τε καὶ σώματα. Τὰ δὲ ἐν τῇ Οὐνίᾳ περιλειφθέντα συντρίμματα, ἑπταμήνου διελεγλυθότος, μόλις εὗρισκε τὸν ἐπιτροπεύοντα κοινωνικῶς παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ Ἀραβαντζίσκην τινά, οὐνιτομανῆ διὰ τὸν μαμωνᾶν τῆς ἀδικίας, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. Ἀλλ' ἔμπης οἱ τοῦ Βουλγαριστικοῦ φυλετισμοῦ θερμότεροι θιασῶται καὶ πρόμαχοι, οὕτως ἐμφανῶς καὶ κραταιῶς ἀναχαιτισθέντες ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἑτέραν ἐτράποντο, καὶ μάλα σκολιὰν, εὐτυχεστέραν δ' αὐτοῖς ἀτραπόν. Τὴν γὰρ τῶν ὁμοτρόπων ψευδεπισκόπων καθαίρεσιν δολίως ἡρμηνευκότες ὡς ὅλου τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ βαρὺν ἀφορισμόν, οὕτω τὰς ἐπαρχίας ὑπεξέκηαν καὶ ἠγρίαναν, ὡς ἐνιαχόθεν μὲν πάντας, μικροῦ δεῖν, τοὺς παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκλησίας σεπτοὺς Ἱεράρχας ἑνὶ συνθήματι ἤτοι ἀνάγκῃ ἀπελαθῆναι, ἢ ἀεικῶς ὑβρισθῆναι ἢ τὸ ζῆν λιμῷ τε καὶ χειρὶ ἐπαπειληθῆναι, καὶ ὥσπερ ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογενῶν (καὶ τοῦτο γὰρ ἐλοιδόρησαν ἡμᾶς, ὃ ἡ Γραφὴ οὐκ ἄλλοις νέμει, ἢ τοῖς ἀλλοθρήσκοις, ἐξονειδίζουσα)· οὐκ ἐθελησάντων συναποστατῆσαι, ἐξηλεῖφθαι αὐτῶν τὰ κανονικὰ μνημόσυνα ἐν ταῖς Ἱεραῖς μυσταγωγίαις καὶ ἁγιστείαις, ἵνα παναθέσμως μνημονεύοιτο τὰ τῶν κανονικῶς καθῃρημένων καὶ ἀποστάντων· καὶ καλὸν λοιπὸν καὶ ἀναπεπταμένον, ἀφύλακτόν τε καὶ ἀποίμαντον ποίμνιον τῇ τε ἀγυρτείᾳ Ἱερέων βαναύσων καὶ ἀσυνειδήτων ἢ καὶ ψευδωνύμων καὶ τῇ λύττῃ θηρῶν ἁρπαλέων καταλελεῖφθαι· πάνυ δὲ χρηστῆς καὶ φιλομαθεστάτης φύσεως ἄβρους Βουλγαρόπαιδας τῶν ἑλληνικῶν διδακτηρίων ἀποσπασθέντας αὐτῇ χειρὶ τῶν οἰκείων Βουλγαριστῶν γεννητόρων, σχολαῖς ἑτεροδόξοις ἐκδίδοσθαι, τὰ ἔκφυλα διδασκούσαις καὶ τῶν πατρίων ὑπεροπτικά.

ιϐ'.) Οὐδὲ μὴν ἔστερξαν τὰ ἰδιωτικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ καθ' ἑαυτοὺς διαπραττόμενοι ἀτακτήματα· ἀλλὰ πενταμήνου μὲν ἄρτι διελεγλυθότος ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τῆς προῤῥηθείσης Μεγάλης Συνόδου, ἤδη δὲ καὶ τῶν κοινῶν Κανονισμῶν καὶ τῶν μνησθέντων πεντεκαίδεκ' ἄρθρων κεχυρωμένων, Βούλγαροί τινες τῶν τὰ πρῶτα φέρειν δοκούντων ἐν τῇ σπείρᾳ, ἀνενεχθέντες μὲν τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει δι' ἱκετηρίας περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τῶν Βουλγάρων χωρισμοῦ ἀπὸ τοῦ Γραικικοῦ Πατριαρχείου (οὕτω γὰρ καλεῖν εἰώθασιν οἱ φυλετισταὶ τὸν καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατον, Ἀποστολικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Θρόνον), οὐ μὲν εἰσακουσθέντες, ἀλλ' ἕτερα προτραπέντες αἰτήσασθ' αἰτήματα, ἅττ' ἂν ἐθέλωσι, περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς διοικήσεως, ἐπέδοσαν αὐτῇ (τῇ θ'. Ἰουνίου τοῦ ᾳωξάου ἔτους) ὀκτὼ προτάσεις, ἃς ἡ Ὑψηλὴ καὶ φιλυπήκοος Κυβέρνησις οὐκ ὤκνησεν ἡμιεπισήμως συστήσασθαι τῇ κρίσει καὶ, εἰ ἔνι, τῇ ἀποδοχῇ καὶ ἐγκρίσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἡ δὲ Αὐτοῦ Παναγιότης, ὁ σεβασμιώτατος κὺρ Ἰωακεὶμ μετὰ καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου ἐξ ἑτοίμου ἀπεκρίναντο, τὸ ἀσυμβίβαστον ἀποδεικνύντες πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ μέν τοι Υ. Κυβέρνησις, ἔτος ὅλον ἀναμείνασα καὶ τὸν ἐκκλησιαστικῶς στασιαζόντων τὴν ὁρμὴν οὐ βίᾳ μετελθεῖν προθυμουμένη, ἀλλὰ μαλακωτέροις καὶ ἠπίοις τρόποις καθυφιέναι ἠρέμα καὶ χαλινοῦν, προεκαλέσατο διαγγέλματι ὑπουργικῷ (τῇ κδ' Ἀπριλίου τοῦ ᾳωξϐ'. ἔτους) τὴν σύστασιν Μικτῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ Γραικῶν ὁμοῦ καὶ Βουλγάρων ἀνὰ πέντε, ἣ καὶ διετίαν που μάλα δυσχερῶς καὶ ἐναντιφωνίᾳ συνεργασαμένη παρὰ τῇ ὀθωμανικῇ Πύλῃ (οὐ γὰρ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, εἰς ἃ καὶ ἀντιβλέψαι τισὶ τούτων τῶν φυλετιστῶν δοκεῖν ἀπαίσιον), ἐξ ἀνάγκης προσήραξέ τε καὶ ἐναυάγησε κατὰ τῆς αἱρετικῆς ὑφάλου τοῦ πληθοφυλετισμοῦ. Καὶ τηνικαῦτα δὲ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ὅσα μὴ Βούλγαροι, ἀποχωροῦντες τοῦ ἀκάρπου τούτου συνεδρίου ὑπέβαλον τῷ ὑψηλοτάτῳ ὑπουργῷ τὴν περὶ ὧν καὶ ὅπως εἰργάσαντο, καὶ ὧν τὰ Βουλγαρικὰ μέλη παρεμβεβλήκεσαν πρὸς τὴν νόμιμον εἰρή-

νευσιν ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων ἔκθεσιν. Πάλιν οὖν αὖθις ἡ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, τὴν Πατριαρχείαν διαδεξαμένου τοῦ Παναγιωτάτου κὺρ Σωφρονίου, προτροπῇ μὲν τῆς ὑψηλῆς Κυβερνήσεως οὐκ ἄκουσα πειθομένη, οἴκτῳ δὲ μητρικῷ καμφθεῖσα ὑπὲρ τοσούτων προβάτων, τῷ τιμίῳ αἵματι τοῦ θεανθρώπου ἐξηγορασμένων, ἀποιμάντων δὲ ἀποβουκολουμένων τε καὶ διαρπαζομένων πρὸς τοῦ παρατυχόντος, καὶ διὰ τοῦτο σπουδῇ ζεούσῃ τῆς ἐπιμελοῦς ἐρεύνης ἐπιλαβομένη τῶν ὀκτὼ τούτων Βουλγαρικῶν προτάσεων, καὶ ἐπὶ κοινοτέρᾳ διασκέψει περὶ τῶν αὐτῶν γενικὴν Συνέλευσιν προσκαλεσαμένη (τῇ κδ'. Φεβρουαρίου τοῦ ᾳωξδ'ου σωτηρίου ἔτους), ἐκ δὲ τῶν αὐτῆς λογιωτέρων μελῶν ἐννεαμελῆ διαφωτιστικὴν ἐπιτροπὴν ἐκλεξαμένη, σαφέστερόν τε καὶ συστηματικώτερον φωράσουσαν τὰ ἀντικανονικὰ καὶ πλημμελῆ μετὰ τοῦ σαφηνίσαι τὰ εὔλογά τε καὶ δίκαια, καὶ μετὰ ἑπτὰ συνεδριάσεων συνδιασκέψεις τὴν προσήκουσαν ἀπάντησιν συνταξαμένη, οἵαν ἡ τῆς συνελεύσεως πλειονότης ἐπιεικέστερον ὑφηγεῖτο, παρέπεμψεν αὐτὴν πρὸς τὴν ὑψηλὴν Κυβέρνησιν, δι' ἧς καὶ πᾶσαι αἱ Βουλγαρικαὶ προτάσεις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διεπέμποντο.

ιγ') Καί τοι γε οὐδ' ὁ τοσοῦτος ἀγὼν τῶν ἐπιτροπῶν τούτων καὶ τῶν Συνελεύσεων τερματεῖν τὸ δρᾶμα τοῦτ' ἤμελλεν, οὐδ' ἐγγύς· οὔπω δὲ ὅλη διετία διήνυστο, καὶ, ἐπεί περ οὐ διέλειπον ἀνένδοτοι τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὑποτρέφοντες ἐπανάστασιν οἱ ὑπηρέται καὶ πράκτορες τοῦ Βουλγαριστικοῦ φυλετισμοῦ, τούτων, ὡς εἰκάσαι, τῇ ἀπαραιτήτῳ καὶ δυσαπαλλάκτῳ φορτικότητι ἐνδιδοὺς αὖ πάλιν ὁ καὶ μάλ' ἀνεκτικώτατος ὑπουργὸς παρέπεμπεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα (τῇ κς'. Ἀπριλίου τοῦ ᾳωξς'. σωτηρίου ἔτους) ἑτέρας ἓξ βουλγαριστικὰς προτάσεις, ὁμοίως ταῖς προλαβούσαις, ἰδέας καὶ ταύτας πληθοφυλετικῆς καὶ στασιώδους, ἔργῳ βεβαιούσας, ὅτι ἐπὶ ψάμμου κτίζει καὶ τὸν Αἰθίοπα λευκαίνει, εἴ τις ἀρέσκειν ἀνθρώποις ἐπιχειρεῖ, ἤτοι ἐν δευτέρῳ λόγῳ τὸ θρήσκευμα ποιουμένοις, ἢ τὰ ἴδια καὶ ὑλικὰ ὑπεράνω πάντως δῆτα τῶν πνευματικῶν καὶ δημοσίων τιθεμένοις, οἷοι ἀνομολογοῦνται οἱ πρωτουργοὶ τοῦ δράματος. Πλὴν ἀλλ' οὐδαμῶς διὰ τὴν τηλικαύτην ἰσχυρογνωμοσύνην ἀπονα ρκήσασα ἢ ἀθυμήσασα ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία, ἀπεί-

πατο τοῖς ὅλοις μὴ οὐ πολυπραγμονῆσαι καὶ περὶ αὐτῶν δὴ τῶν προτάσεων, καὶ τὰ εἰκότα συσκέψασθαι· ἀλλὰ τετληότι καὶ ἀνεξικάκῳ νῷ ἀναλαβοῦσα τάξιν ἀπαθοῦς καὶ μάλα φιλοστόργου Μητρὸς, οὐδὲν ὅ,τι μὴ πάθημα ὑπομενούσης ἕως ἂν σωθῇ αὐτῇ τὸ τεκνίον, ἐκ καινῆς αὖθις τὴν γενικὴν ἐκάλει Συνέλευσιν, τὴν ἐκ λογάδων κληρικῶν ὁμοῦ καὶ λαϊκῶν, ἢ ἐκ τῶν αὐτῆς εὐδοκιμούντων ἐμπειρίᾳ καὶ σπουδαιότητι μελῶν ἑξαμελῆ ἐπιτροπὴν ἐξελέξατο, τὴν ἐκμελετήσουσαν καὶ σταθμησομένην τὴν τῶν προτάσεων τούτων δύναμιν. Ἡ οὖν ἐπιτροπὴ οὐ μόνον τὰς προτάσεις ἀναλύσασα, ἀπεδείκνυ, ὡς εἰκὸς, κανονικῶς τε καὶ κοινωνικῶς ἀπαραδέκτους οὔσας, ἀλλὰ, τὸ ἀξιολογώτερον, ἴδιον σχεδίασμα παρεσκεύασε, ζητοῦσα λύσιν θεμιτὴν μὲν οὐσιωδῶς, ἐπιτηδείαν δὲ, εἰ δυνατὸν, μήτε τοῖς Βουλγάροις ἀπαρέσκειν, μήτε τοῖς ἄλλοις ὀρθοδόξοις δόξαι διασπᾶν τὴν τοῦ θρόνου διοικητικὴν ἑνότητα.

ιδ'.) Ἤδη δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς τῷ τέρματι, ὅσον οὐκ ἤδη, γεγονυίας οὗ ἐπετέτραπτο ἔργου καὶ φροντίσματος, ἐπὶ ἐνιαυτὸν, ὀλίγου δεῖν, αὐτὴν ἐνησχοληκότος, μάλιστα διὰ τὸ δυσκάμπτως ἔχον πρὸς τὸ θέλειν μεταπείθεσθαί τε καὶ ἀναδιδάσκεσθαι τὰ ὀρθὰ βουλγαρογενὲς (ὡς γοῦν αὐτὸς αὐτὸν ὀνομάζει) ἕκτον μέλος (ἦν δὲ οὗτος ὁ Φιλιππουπόλεως Πανάρετος, πολλῷ χείρων τοῦ προκατόχου γενόμενος τὴν προαίρεσιν), ὑπεκχωρεῖ μὲν τοῦ Θρόνου ὁ προκάτοχος ἡμῶν Παναγιώτατος κὺρ Σωφρόνιος, ἀνακαλούμεθα δὲ ἡμεῖς, ἐλέει τοῦ Κρείττονος, σὺν πολλῇ τῇ δειλίᾳ καὶ ἀθυμίᾳ, ὅπως δὲ δήποτε, καὶ δεύτερον ὑποδύντες τὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου, αὐτίκα πρώτιστον ἐποιησάμεθα μέλημα εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὡς τάχιστα τὴν κανονικὴν καὶ, καθ' ὅσον ἐφικτὸν, ἑκατέροις οὐκ ἄχαριν τούτου δὴ τοῦ πολυκρότου Βουλγαρικοῦ καλουμένου ζητήματος λύσιν. Εἰς τοῦτο γὰρ πολλῶν ἡμᾶς καὶ μεγάλων ἐξοτρυνόντων καὶ κατεπειγόντων, μέγιστον ἐδόκει, ὃ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφερόντως ἀνιαρὸν καθειστήκει, τὸ τηλικοῦτο, φαμὲν, ἐπιδήμιον καὶ λοιμῶδες σκάνδαλον τῆς ἐνίων τῶν ἡμετέρων Βουλγαρικῶν τούτων τέκνων ἐκκλησιαστικῆς ἀνταρσίας, ὃ καθ' ἡμέραν διαδιδόμενον ἐν τῷ ἀλλήλους ἀνερεθίζειν, καὶ τῷ χρόνῳ ταῖς ψυχαῖς ἐνιζάνον καὶ παγιούμενον, ταῖς δὲ νεωτέραις ἡλικίαις ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ὑπεισερπύζον καὶ συντρεφόμενον, πάνδημον

ἠπείλει καὶ ἀνίατον ἀποβήσεσθαι νόσημα, σὺν τῷ ψυχικῷ ὀλέθρῳ καὶ τὸν ἀκρωτηριασμὸν ἐπάγον τοῦ ἐνιαίου καὶ συμπαγοῦς σώματος τῆς ἐκκλησίας. Ταῦτα τοίνυν οὐκ ἐν παρέργῳ διανοούμενοί τε καὶ ἀναπεμπάζοντες, καὶ τὴν βαρεῖαν, ἣν ἀνειλήφαμεν, εὔθυναν ἐνώπιον αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν οὐ κατὰ πάροδον ἐνθυμούμενοί τε καὶ δεδιότες, καὶ μὲν δὴ καὶ τὸν ἄνωθεν μετὰ δακρύων ἐπικαλεσάμενοι φωτισμὸν, σπουδαιότερον ἀναθεωρῆσαι καθ' ἑαυτοὺς τὴν ὑπόθεσιν ὡρμήθημεν, ὅσον γ' ἐνῆν ἀπὸ τῶν ἄλλων μεριμνῶν τῆς Πατριαρχείας σχολάσαι, τῶν δὲ ἐν τῷ πρόσθεν παρηγμένων παντοίων ἐπὶ λύσει τῆς διαφορᾶς σχεδίων οὐδενὸς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὀλιγώρως ἔσχομεν, εἴπως δὴ ῥᾷον τοῦ ἐπιδιωκομένου περιγενοίμεθα. Τούτων τοίνυν τ' ἄλλα τὰ πρότερα σαφῶς ἤδη καταμεμαθηκότες, καί τοι πόρρω τῆς ὑπὲρ Βουλγάρων ἐπιεικείας καὶ συγκαταβάσεως ἐλάσαντα, ὅμως ἀνεπαρκῆ τοῖς στασιάζουσι καὶ ἀδόκιμα ἀποδεδειγμένα, ὅτι μὴ τοῖς ὅλοις αὐτοῖς ἐνεδίδου, καθὰ γοῦν ἡμᾶς ἐδίδασκεν ἥ τε ὑψηλὴ Κυβέρνησις καὶ τὰ πράγματα, τούτῳ μᾶλλον τῷ τῆς ἐξαμελοῦς ἐπιτροπῆς σχεδιάσματι προσέσχομεν καὶ συνεπιστήσαμεν τὴν διάνοιαν. Τὴν μὲν οὖν αὐτοῦ τῶν διατάξεων γενικότητα οὐκ ἀσυντελῆ τινα καθ' ὅλου τοῖς καθ' ἡμᾶς πράγμασι τάχα γενέσθαι δυναμένην σαφῶς ἐνεωρακότες, καὶ ἕνεκά γε τούτου ἐπαινέσαντες δεόντως τὸ πονηθὲν, μερικώτερον μέν τοι μηδὲ τοῦτ' ἂν εὐδοκιμῆσαι, ἀποβλαφθῆναι δ' ἂν μᾶλλον ὑπειληφότες, ὡς ἀπὸ τῶν προλαβουσῶν εἰκάσαι παραχωρήσεων, παρ' ἀνθρώπων ἅπαν μονονοὺ τὸ ἐν ταῖς Συνόδοις ἑνὸν θεῖον καὶ ἱερὸν βεβηλῶσαι καὶ ἐξανθρωπίσαι γλιχομένων, καὶ θεωρίας τοῦ νῦν αἰῶνος ὑπεράνω θέσθαι τῶν πνευματικῶν πάντα κάλων κινούντων τε καὶ φιλονεικούντων, ἑτέραν ἐξ ἀνάγκης τραπέσθαι ὁδὸν δεῖν ᾠήθημεν· ἐδόκει γὰρ τῇ ἡμῶν μετριότητι καὶ τῇ σὺν ἡμῖν ἱερωτάτῃ Συνόδῳ τῶν Μητροπολιτῶν, ἡμῶν αὐτῶν ἴδιον παρασκευάσαντας σχέδιον, ἥκιστα μὲν ὑπερβαίνειν τολμῶν τὰ παναγῆ καὶ ἀδαμάντινα τῶν ἱερῶν κανόνων θριγκώματα, μετρίαν δέ τινα τὴν παραμείωσιν ἐνεισάγον ἐν ταῖς τοῦ θρόνου τούτου Πατριαρχικαῖς καὶ διοικητικαῖς προνομίαις ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ Βουλγάρων, ἰδιωτικώτερον αὐτὸ τοῖς κορυφαίοις ἀνακοινοῦσθαι τῶν ὑπουργῶν, καὶ τούτων ἀναμένειν τὴν ὡς τοὺς Βουλγαριστὰς διο-

χέτευσιν. Τοῦθ' ὃ δὴ καὶ γέγονεν ἤδη ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ τοῦ παρεληλυθότος ἐνιαυτοῦ.

ιέ.) Οὕτω δὴ μετὰ χρηστοτέρων τῶν ἐλπίδων καὶ ἀμεριμνότερον ἡμῖν ἀπεκδεχομένοις τὴν παρὰ τοῦ ὑπουργείου ἔγκρισίν τε καὶ ὑποστήριξιν καὶ τὴν ὡς ἔνι μάλιστ' ἀπροφάσιστον τοιούτου σχεδίου παρὰ τῶν Βουλγάρων παραδοχὴν, οὗ πέρα εἴσω τοῦ φραγμοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, εἴσω τῆς περιφερείας ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Πατριαρχείου τε καὶ Κράτους καὶ τοῖς στασιάζουσιν ἀρέσκον οὐκ ἤδειμεν ἕτερον, ἐξάπινα τὸν παρεληλυθότα μῆνα τούτου δὴ τοῦ ἐπὶ δυσμὰς δρόμῳ ἐλαύνοντος ἔτους Ὑπουργικὸν διάγγελμα παρέπεμπέ τε καὶ συνίστα ἕτερα δύο σχέδια εἰς λύσιν τῆς διαφορᾶς, ἐντελλόμενον ἤτοι τούτων θάτερον ἀσπάσασθαι, ἢ τρόπον ἕτερον ἀποδεικνύναι, οὐχ ὅστις γε καὶ τοὺς Βουλγαριστὰς ἑλκύσει, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν σὺν τῇ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἀφυλετίστῳ ἑνότητι φυλάξει τε καὶ βεβαιώσει· ἀλλ' ἁπλῶς τοιοῦτον, οἷον παρ' ἑκατέρων δοκιμασθῆναι καὶ ἐγκριθῆναι, ὥσπερ τῆς τῆς λύσεως ὀρθότητος οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν Γραφῶν καὶ τῶν Συνόδων ἀπαραχαράκτου ἀληθείας, ἀλλ' ἐκ θελήματος ἀνθρώπου, ἄλλοτ' ἄλλου καὶ γεηροῦ, κρεμαμένης.

Τὰ οὖν σχέδια ταῦτα ἐῴκει ἡμῖν, ἰδίᾳ τε καὶ ἐν κοινῷ σκοπουμένοις, πολὺ τὰ προλαβόντα πάντ' ἀπολελοιπέναι, τὴν ἀντικανονικότητα, ἀπαρακαλύπτως μὲν καὶ ἀνακεκηρυγμένως διαγράφοντα καὶ καθορίζοντα τὴν κατὰ φυλὰς καὶ πλήθη ἀσεβῆ καὶ βέβηλον διχοτομίαν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, τοὺς δὲ ἀνυπερβάτους ὅρους τοῦ ἱερατεύειν καὶ ἐπισκοπεῖν συγχέοντα οὐ μόνον ἐν τῇ Πατριαρχικῇ περιφερείᾳ καὶ πάσαις τῶν ἁπανταχοῦ ἐπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων, οὗ ἂν συναυλίζωνται Βούλγαροι, ἀλλ', ὃ ἀνύποιστον καὶ ταραχωδέστατον, καὶ ἐν παντὶ οἴκῳ χριστιανικῷ, ἐν ᾧ ἂν μέλος ἓν ἢ πλείω, ἀνὴρ ἢ γυνὴ, ἤ τῶν τις οἰκετῶν καὶ θεραπόντων, τύχῃ τὸ γένος ἕλκειν δοκῶν ἐκ Βουλγάρων· καὶ ἄρδην ἄρα καὶ προθέλυμν' ἀνατρέπειν ἐπειγόμενα πάντα τὸν τῆς ἐκκλησίας διὰ πάντων τῶν αἰώνων ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον εὐαγγελικόν τε καὶ συνοδικὸν διάκοσμον, μάλιστα τὸν ἠθικὸν καὶ διοικητικόν. Ἔνθεν τοι καθ' ἕκαστον ἄρθρον ἐπιμελῶς βασανισθέντων, καὶ τοῖς ἱεροῖς κα-

νόσι καὶ τῇ λοιπῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἱερᾷ παραδόσει παρεξετασθέντων καὶ ὡς οἷόν τ' ἀποχρώντως ἀνασκευασθέντων γνώμῃ τε καὶ κρίσει ἰδίᾳ καὶ κοινῇ παρὰ ἐκτάκτου Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπὸ τῶν ἐνδημούντων ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ τῶν ὁσιωτάτων Ἀρχιμανδριτῶν καὶ διδασκάλων συγκροτηθείσης, ἡ Μετριότης ἡμῶν ἀπέσταλκεν ἤδη τήν τε Ἀνασκευὴν καὶ τὴν προσήκουσαν Ἀπάντησιν τῷ ὑπουργῷ, οὐ τρόπον ἕτερον λύσεως (οὐδὲ γὰρ ἦν ἡμῖν ἐξευρεῖν ἔτι) συναποδεικνῦσα εὐθαρσῶς καὶ ῥήμασιν ἀνενδοιάστοις παρὰ τὴν συγκρότησιν ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπὸ πάσης τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, σώματος ἁγίου, πᾶσαν ἀξιοπιστίαν φέροντος ψήφου θεοκράντου καὶ ἀπαρατρέπτου, καὶ οὐχ ἧττον αἰδεσίμου καὶ τιμίου ἐσομένου τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, ἢ καὶ σεβασμιωτάτου, καὶ διαφερούσης προσοχῆς ἀξίου, ἐὰν μὴ πᾶσι τοῖς ἐπονομάζουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Βουλγάρων, ὧν ἡγοῦνται οἱ καθηρημένοι ἐπίσκοποι, ἀλλὰ πάντως σύμπαντι τῷ ἐκ πατέρων εὐσεβοῦντι βουλγαρικῷ λαῷ καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι πρωτοστάταις αὐτοῦ.

ις΄.) Τοιαῦτα, σεβασμιώτατοι καὶ λίαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ περιπόθητοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, τοιαῦτα, ὡς ἐν κεφαλαίῳ, καὶ παραπλήσια τὰ κατὰ τὴν διαβόητον μοίρας τινὸς βουλγαρογενοῦς ἢ βουλγαροφώνου, (οὐ γὰρ τοῦ ὅλου οὐδὲ τοῦ πλείονος λαοῦ τῶν Βουλγάρων) ἐκφυλετιστικὴν καὶ ἀσύμφυλον καχεξίαν καὶ ἐπανάστασιν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας· καχεξίαν, ἐξ ἧς (ὃ μὴ γένοιτο) εἰ διαδιδοῖτο, κινδυνεύσειαν μετὰ βραχὺ αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ διασπασθῆναί τε καὶ ὑπ' ἀλλήλων σπαραχθῆναι τοῖς ὄνυξι τῶν γενεαλογιῶν καὶ μύθων, ὃ οὐδεμία ἴσχυσε ποιῆσαι τῶν προτοῦ αἱρέσεων μηδ' ἰσχύσειεν εἰς τὸν αἰῶνα τῇ παντοδυνάμῳ χάριτι τοῦ συναγαγόντος τὰ ἐσκορπισμένα καὶ μίαν ποίμνην ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν τῆς ὑφηλίου συγκροτήσαντος. Ταῦτα δὲ δὴ, οὕτω τολμηθέντα καὶ ἀσεβηθέντα κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν μητρός τε καὶ τροφοῦ καὶ εὐεργέτιδος παρὰ ἠγαπημένων ἐν τῇ πίστει γεννημάτων, τῶν Βουλγάρων, πρὸς οὓς εἶχε λέγειν ἡ ἁγιωτάτη τῶν Φωτίων Ἐκκλησία, τὴν ἐν Κυρίῳ οὐκ ἀφρόνως καυχωμένη καύχησιν, τὰ ῥήματα τοῦ μακαρίου Παύλου « εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ Ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἐν γὰρ Χριστῷ

Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. » (Κορινθ. Α΄. Θ΄. 2 Δ΄. 15).— Χόλος τοσοῦτος παρὰ Βουλγάρων εὐσεβῶν, χωρῶν μέχρι τοῦ ἐθέλειν ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ τεκτήνασθαι τὸ ὄνειδος καὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς ἑαυτῶν πνευματικῆς Μητρὸς, διὰ δὲ τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς ἐγεῖραι Βουλγαρεθνικὸν, φασὶν, ἐκκλησιαστικὸν οἰκοδόμημα ἐπὶ σαθρῶν θεμελίων καὶ ἀπὸ ὕλης σαπρᾶς, τῆς συκοφαντίας, τῆς μισαδελφίας καὶ τῆς ἀγνωμοσύνης· ὀργὴ τοσαύτη καὶ οὕτως ἀμείλικτος μετὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παρὰ τῆς ἐκκλησίας μειλίγματά τε καὶ θωπεύματα. Τοιαύτη ὥσπερ ζάλη τις καὶ φλεγμονὴ ἠθικὴ, ὠθοῦσα καὶ ἐκτραχηλίζουσά τινας Βουλγάρους κατὰ τοῦ πρανοῦς νέων ἀεὶ καὶ ἀλλήλοις ἀνομοίων καὶ σχετλίων καὶ ἀντικανονικῶν προτάσεων καὶ αἰτημάτων καὶ εἰς ἀπέλασιν κανονικῶν καὶ Ἀποστολικῶν Ποιμένων, ὡς ἀφυλάκτους γενομένους, εὐεπιβάτους λοιπὸν πᾶσι τοῖς ἀγρεύουσι ψυχὰς καταστῆναι. Τοιαῦτα, φαμὲν, σκυθρωπὰ καὶ τὸ ἐπίπαν ἀπαίσια σκιρτήματα λαοῦ εὐσεβεστάτου, μαθητοῦ τῆς ἐκκλησίας ταύτης γενομένου, καὶ συγκοινωνήσαντος αὐτῇ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀτιμίας, τοῦ πλούτου καθάπερ καὶ τῆς ἀπορίας, τῶν στεφάνων καὶ τῶν ὀδυνῶν, καταλελύπηκε καὶ κατέδακεν ἡμῶν (πῶς δοκεῖς;) σφόδρα σφόδρα τῆς καρδίας, καὶ τὰ σπλάγχνα διέπειρεν. Οἰόμεθα δ' ὅτι καὶ τῆς ὑμετέρας ἐν Χριστῷ περισπουδάστου τε καὶ σεβασμίας κορυφῆς οὐχ ἧττον ἀνιάσει τὰς θεοφιλεῖς ψυχὰς, εἰκότως, τά γε κοινὰ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν παθήματα, τόσῳ δριμύτερα καὶ χαλεπώτερα ἐνσκήψαντα, ὅσῳ ἐκ τῶν οἰκείων, « εἴτε γὰρ πάσχει (φησὶν) ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. » (Κορινθ. Α΄. ΙΒ΄. 26.) Διὸ δὴ μᾶλλον καὶ τῇ ὑμετέρᾳ γεραρᾷ καὶ σεβασμίᾳ ἐν Κυρίῳ Ἀδελφότητι, καθὼς καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς προέδροις τῆς Καθόλου ἐκκλησίας, ἔθει παλαιῷ καὶ θεοφιλεστάτῳ κατακολουθοῦντες, τὰ γεγονότα περιληπτικῶς, ὅσον ἐξῆν, καὶ κεφαλαιωδῶς γνωρίσαι, νῦν ὀψὲ γοῦν, ἥδιστα ἐδικαιώσαμεν· ὥστε καὶ αὐτὴν, ἀγαθυνθεῖσαν Ἀποστολικῶς καὶ φιλαδέλφως, μηδαμῶς τὴν τάξιν λείπειν, ἣν οἱ Πατέρες παρέδοσαν· ἀλλὰ πρόθυμον ἀναφανῆναι καὶ συναγωνιστὴν καὶ συναντιλήπτορα, ὅπου σύντριμμα λαοῦ καὶ ψυχῶν ἀπώλεια, νυνὶ μὲν γράμμασιν αὐτῆς ἀποκριτι-

κοῖς παραμυθουμένην τὰ εἰκότα καὶ συνεπιῤῥωννῦσαν πόῤῥωθεν· ὅταν δὲ σὺν Θεῷ φωτίζοντι καὶ εὐδοκοῦντι (καὶ τῆς ἐφ' ἡμᾶς Αὐτοκρατορικῆς ἐπινευσάσης ἂν δηλονότι Κυβερνήσεως), συναγείρηται καὶ συγκροτῆται ἡ ἐφ' ἣν ἐξεκαλεσάμεθα τὸ ζήτημα ἁγιωτάτη τῆς καθόλου ἐκκλησίας Σύνοδος, τηνικαῦτα καὶ Αὐτὴν παρουσιάζουσαν καὶ συμπαραστατοῦσαν. Ἀγαθοὶ μὲν γὰρ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα, καὶ πολλῷ πλέον οἱ πλείους, εἰς τὸ μεταδιδάξαι καὶ συνετίσαι τὸν ἡμαρτηκότα καὶ ἀκμὴν ἐξαμαρτάνοντα ἀδελφόν, ἄλλως τε καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας οὐχὶ ἅπαξ οὔτε δὶς καταφρονοῦντα καὶ παρακούοντα. (Ματθ. ΙΗ'. 16—17.) Οἴδαμεν δὲ τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως, τῆς περὶ τὸ δόγμα ὁμοίως καθάπερ καὶ τῆς περὶ τὴν πρακτικὴν ἀκρίβειαν, τῶν δύο τούτων χαριτοβρύτων πηξίων τοῦ Παναγίου Πνεύματος, οὐχ ἕνα τινὰ μόνον καθ' ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ συλλήβδην πάντας τοὺς ἁπανταχοῦ ἐπισκόπους καὶ Ποιμένας παρὰ Κυρίου τεταγμένους διδασκάλους καὶ φύλακας, καὶ ὅσῳ περ τῶν ἄλλων εὐσεβῶν ὑπερέχουσι, τοσοῦτο νομοφυλακεῖν ὀφείλοντας ἰδίᾳ καὶ κοινῇ εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν εὐστάθειαν καὶ τὴν τῶν ποιμνίων σωτηρίαν. Τοιγαροῦν ὑπτίαιν ταῖν χεροῖν καὶ ἀναπεπταμένῃ τῇ καρδίᾳ καὶ τὰ παρὰ τῆς ὑμετέρας γερασμίας καὶ θεοφρουρήτου Κορυφῆς ἀπεκδεχόμενοι ἐπίκαιρα Γράμματα, ἐν ἀδελφικοῖς τοῖς χείλεσι καὶ ὁλοψύχως τὸν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν Αὐτὴν πάλιν καὶ πάλιν κατασπαζόμεθα.

Ὁ δὲ τῆς μιᾶς, ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας δομήτωρ καὶ τελειωτὴς καὶ κυβερνήτης Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ὁ πρῶτος καὶ μέγας καὶ αἰώνιος Ἀρχιερεύς, ὁ σφάγιον ἑαυτὸν ἑκούσιον ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας καλλιερησάμενος, καὶ μόνος τοῦ παντὸς εἰρηνάρχης, αὐτὸς καὶ τοῖς τέκνοις τούτοις χαρίζοιτο καρδίαν σαρκίνην καὶ ὦτα εἰς ἀκοὴν πίστεως, τῆς ἐν τῇ πράξει καὶ τῇ θεωρίᾳ πατροπαραδότου Πίστεως, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας μητρικῶν νουθετημάτων, ἥτις ἐστὶ στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. Τῇ δὲ ἐκκλησίᾳ πάσῃ δοίη πλάτυνσιν καὶ στηριγμὸν ἐν τῇ ἑνότητι τοῦ Πνεύματος καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης εἰς δόξαν Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, τῆς μιᾶς ὑπεραρχίου Θεότητος καὶ Βασιλείας, παρ' ἧς καὶ τὰ ὑμέτερα σεβάσμια ἔτη κρείττω γίγνοιτο πάσης ἐπηρείας, καὶ ὄλβια καὶ πανευφρόσυνα, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῆς ποιμενομένοις πᾶσι σωτήρια. Ἀμήν.

ᾳωξή'. Δεκεμβρίου ις'.

Τῆς ὑμετέρας λίαν ἡμῖν περισπουδάστου καὶ σεβασμίας Κορυφῆς
ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ ὅλως πρόθυμοι

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ.
† Ὁ Διδυμοτείχου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Βερρόϊας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.
† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ.
† Ὁ Φιλαδελφείας ΜΕΛΕΤΙΟΣ.
† Ὁ Γάνου καὶ Χώρας ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.
† Ὁ Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Κορυτζᾶς ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

Παροράματα.

Σελὶς	14	Στίχος	13	ἀντὶ	*πνευματικῆς*	γράφε	*πνευματικοῦ.*
»	19	»	20		ἀπαλειφθήτω τὸ ἄρθρον		*τῆς*
»	20	»	30	»	*τάγματος*	γράφε	*τάγματι.*
»	22	»	22	»	*μητροπο.λίται*	»	*μητροπο.λίτας.*
»	33	»	7	»	*συγγερῶν*	»	*συγγόνων.*
»	35	»	20	»	*τὴν*	»	*τὸν*
»	36	»	1	»	*προσή.λασαν*	»	*προή.λασαν.*
»	36	»	21	»	*ἐ.λέγχθη*	»	*ἠ.λέγχθη.*
»	36	»	29	»	*ἐπενεγκεῖν*	»	*ἀνενεγκεῖν.*
»	37	»	24	»	*τοιοῦτον*	»	*τοσοῦτον.*
»	38	»	14	»	*δύνατ'*	»	*δύναιτ'*
»	39	»	29	»	*φι.λαδε.λφείαν*	»	*φι.λαδε.λφίαν.*
»	40	»	13	»	*οἱ*	»	*ἢ*
»	40	»	18	»	*καβέβ.ληται*	»	*καταβέβ.ληται.*
»	41	»	20	»	*ἀπήσχοντο*	»	*ἀπέσχοντο.*
»	42	»	16	»	*Τιρναβιτῶν*	»	*Τυρναβιτῶν.*
»	42	»	29	»	*προσήκετο*	»	*προσήκατο.*
»	42	»	32	»	*διαμαρτυρόμενος*	»	*διαμαρτυράμενος.*
»	43	»	21	»	*δικαίου*	»	*οἰκείου.*
»	45	»	15	»	*διαφορᾶς*	»	*διαφθορᾶς.*
»	46	»	10	»	*τοῖς*	»	*ταῖς*
»	46	»	13	»	*ἐπιτροπεύοντα*	»	*ἐπιτροπεύσοντα.*
»	47	»	11	»	*μὲν*	»	*μὴν*
»	47	»	21	»	*τὸν*	»	*τῶν*
»	47	»	27	»	*δοκεῖν*	»	*δοκεῖ.*
»	48	»	19	»	*τερματεῖν*	»	*τερματιεῖν.*
»	50	»	20	»	*ἀποβ.λαφθῆναι*	»	*ἀποβ.ληθῆναι.*